BDO-BENCHMARK NEDERLANDSE GEMEENTEN 2021

FINANCIËLE SITUATIE ONHOUDBAAR

Tekorten groeien verder, uitvoering openbaar bestuur verschraalt

nieuwe
perspectieven

BDO

Inhoud

3 Voorwoord
4 Feiten & cijfers
10 Conclusies en aanbevelingen
16 Aanleiding, aanpak en verantwoording van het onderzoek
20 Financiële performance
30 Begroting 2021
36 Toezicht
42 Het sociaal domein
50 Gemeentelijke herindeling
56 Corona
60 Financiële Stresstest Gemeenten van BDO
70 Branchegroep Overheid van BDO

8 **Jan van Zanen**, voorzitter VNG en burgemeester van Den Haag

35 **Mirjam Pauwels**, wethouder financiën Assen

40 **Harold Hofstra**, gedeputeerde provincie Flevoland

48 **Stijn Steenbakkers**, waarnemend wethouder financiën gemeente Eindhoven

54 **Piet van Leenen,** wethouder en tweede locoburgemeester Hoeksche Waard

Deze publicatie is zorgvuldig voorbereid en tot stand gekomen, maar is in algemene bewoordingen gesteld en bevat alleen informatie van algemene aard. De in deze publicatie opgenomen informatie kan komen uit algemeen verkrijgbare bronnen, zodat wij niet kunnen instaan of verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor de juistheid, volledigheid en actualiteit van de gebruikte informatie en de wijze waarop deze informatie in de publicatie is verwerkt. Daarbij bevat deze publicatie geen advies voor concrete situaties, zodat uitdrukkelijk wordt afgeraden om zonder advies van een deskundige op basis van de informatie in deze publicatie te handelen, na te laten of besluiten te nemen. Voor het verkrijgen van een advies dat is toegesneden op uw concrete situatie kunt u zich wenden tot BDO Accountants & Adviseurs of een van haar adviseurs. BDO Accountants & Adviseurs, de met haar gelieerde partijen en haar adviseurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg is van handelen, nalaten of het nemen van besluiten op basis van de informatie in deze publicatie.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op enige andere wijze, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

© BDO januari 2021

nieuwe inzichten

nieuwe perspectieven

'Financiële situatie in veel gemeenten onhoudbaar'

Hoe is het gesteld met de financiële positie van gemeenten? Dat is de vraag die wij beantwoorden in deze benchmark. BDO heeft wederom alle Nederlandse gemeenten langs de financiële meetlat gelegd om tot een ranking per gemeente te kunnen komen. We hebben hierbij de cijfers gebruikt uit de gepubliceerde jaarrekeningen over 2019.

Duidelijk is dat in 2019 de financiële positie van gemeenten flink verder is uitgehold. Gemeenten hebben gezamenlijk een fors verlies gemaakt van € 747 miljoen, tegenover 'slechts' € 130 miljoen over 2018. Het structureel en reëel evenwicht is volledig zoek. Als gevolg van deze verliezen daalde het eigen vermogen van gemeenten van € 30 miljard in 2018 naar € 29 miljard in 2019.

Kortom, de gemeentekaart van Nederland kleurt steeds vaker rood en de tekorten lopen verder op. Dat is slecht nieuws. Nu kunnen gemeenten met de opgebouwde buffers wel een stootje hebben, maar de veerkracht is eindig. De financiële rek raakt er steeds meer uit. Het einde van de buffers is bij een aantal gemeenten al in zicht, terwijl de uitdagingen alleen maar groter lijken te worden.

Dit beeld wordt bevestigd door onze analyse van de begrotingen 2021. Hieruit blijkt dat 79% van de gemeenten over 2021 een verlies verwacht, alles bij elkaar maar liefst € 1,3 miljard. Met name het sociaal domein blijkt financieel gezien voor veel gemeenten een blok aan het been: dit is en blijft de grootste kostenpost. Daardoor teren gemeenten verder in op de reserves, en ziet de toekomst er voor veel gemeenten somber uit.

Meer dan ooit hebben gemeenten in 2020 bewezen een belangrijke maatschappelijke motor te zijn, zeker in deze coronatijd. Gemeenten worden daarvoor weliswaar door het Rijk gecompenseerd, maar het is nog onduidelijk hoe dit per gemeente uitpakt. Ook de langetermijneffecten van corona en de impact daarvan op de financiële positie van gemeenten zijn nog zeer onzeker.

Gemeenten staan voor de lastige taak om deze ongekende financiële uitdagingen het hoofd te bieden. Voor velen wordt de situatie onhoudbaar; zij moeten rigoureuze keuzes maken en zich steeds vaker beperken tot uitvoering van uitsluitend de wettelijke taken - met als gevolg een ingrijpende verschraling van de uitvoering van het openbaar bestuur.

Dit dreigt in veel gemeenten, maar gelukkig niet in alle. Want ook dat leert deze benchmark: de onderlinge verschillen zijn groot en 'de gemiddelde gemeente' bestaat niet. Elke lokale overheid heeft een eigen verhaal. Daarom laten we - naast onze analyses en inzichten - in deze benchmark ook een aantal gemeenten aan het woord.

Wij wensen u veel inzicht en wijsheid toe in deze uitdagende tijd.

Rob Bouman
Voorzitter branchegroep Overheid van BDO
www.linkedin.com/company/bdo-nederland

‘79% van de gemeenten verwacht over 2021 een verlies’

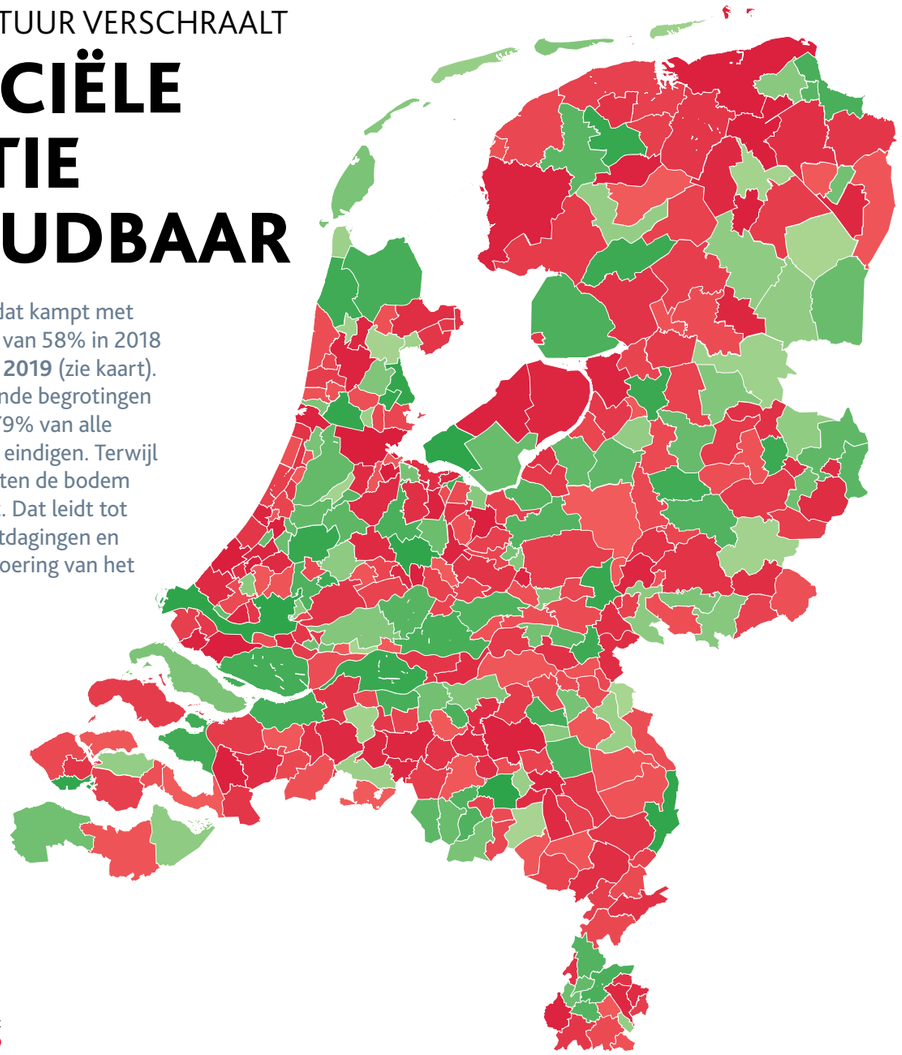

Rob Bouman

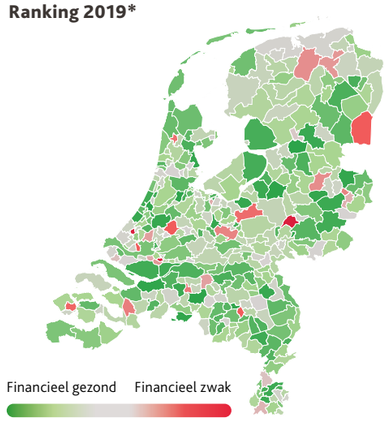
TEKORTEN GROEIEN VERDER, UITVOERING OPENBAAR BESTUUR VERSCHRAALT

FINANCIËLE SITUATIE ONHOUDBAAR

Het aantal gemeenten dat kampt met **tekorten** nam flink toe: van 58% in 2018 naar maar liefst **65% in 2019** (zie kaart). Op basis van de ingediende begrotingen verwacht in 2021 zelfs 79% van alle gemeenten in de min te eindigen. Terwijl bij steeds meer gemeenten de bodem van de kas in zicht raakt. Dat leidt tot ongekende financiële uitdagingen en verschraling van de uitvoering van het openbaar bestuur.

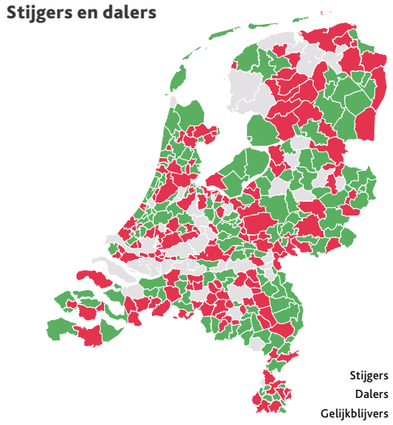
Ranking 2019*

* Deze ranking is gebaseerd op de gepubliceerde jaarcijfers van 355 Nederlandse gemeenten over 2019.

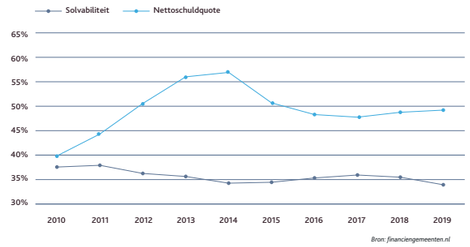
De financiële stabiliteit van de Nederlandse gemeenten in één oogopslag. De schijn bedriegt; reserves lijken nog toereikend, maar nemen in sneltempo af.

Stijgers en dalers

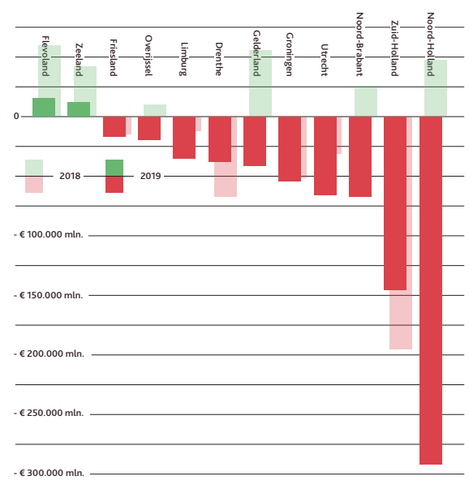
De ranking van de meeste gemeenten verschilt in 2019 niet veel van die in 2018. Van alle 355 gemeenten noteerden er 130 hetzelfde cijfer als vorig jaar; 82 scoorden beter (gemiddeld 0,7 punt hoger) terwijl maar liefst 137 gemeenten minder scoorden – gemiddeld 0,8 punt lager.

Solvabiliteit daalt verder, schuldquote neemt toe

De gemiddelde solvabiliteit van gemeenten daalde verder: van 35% in 2018 naar 34% in 2019. De nettoschuldquote neemt verder toe van 48,5% in 2018 naar 49,2% in 2019.

Grote verschillen per provincie

De gemeentelijke financiële resultaten verschilden ook in 2019 sterk per regio/provincie. Het tekort van de gemeenten gezamenlijk bedraagt € 747 miljoen. In de begrotingen 2021 loopt dit op tot een tekort van € 1,3 miljard.

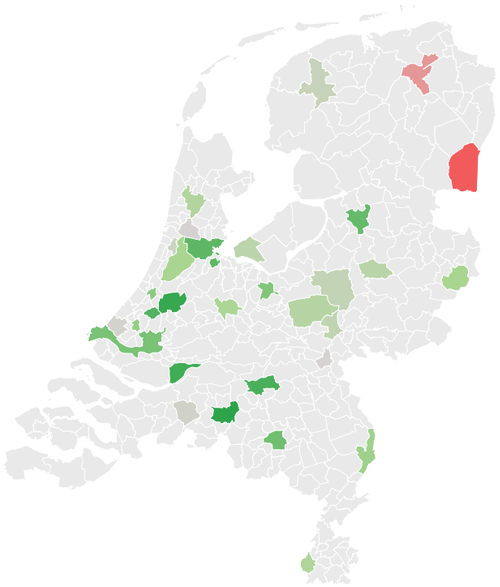
De top 3 financieel meest gezonde gemeenten

	> 100.000		50.000-100.000		25.000-50.000		< 25.000	
1	Tilburg	219.789	Amstelveen	91.675	Epe	33.178	Staphorst	17.145
2	Alphen a/d Rijn	111.897	Zeist	64.905	Teylingen	37.440	Son en Breugel	17.322
3	Dordrecht	119.284	Oosterhout	55.982	Moerdijk	37.129	Baarle-Nassau	6.859

De 3 financieel minst gezonde gemeenten

	> 100.000		50.000-100.000		25.000-50.000		< 25.000	
1	Emmen	107.048	Rijswijk	54.450	Hendrik-Ido-Ambacht	31.202	Brummen	20.726
2	Groningen	232.874	Schiedam	78.730	Bodegraven-Reeuwijk	34.872	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	23.383
3	Zaanstad	156.794	Barneveld	59.082	Middelburg	48.822	Borne	23.312

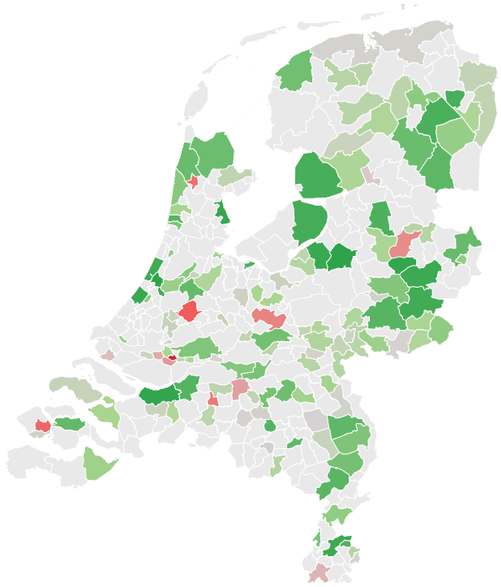
GEMEENTEN MET **>100.000** INWONERS

De categorie gemeenten met >100.000 inwoners telt 32 gemeenten met in totaal 6.567.122 inwoners (38% van de totale Nederlandse bevolking). Gemiddeld scoren ze in deze ranking een 7,7. Dat is iets lager dan het landelijk gemiddelde van 7,8.

De best scorende gemeente in deze categorie is **Tilburg** met een 10. De minst scorende gemeente is **Emmen** met een 5.

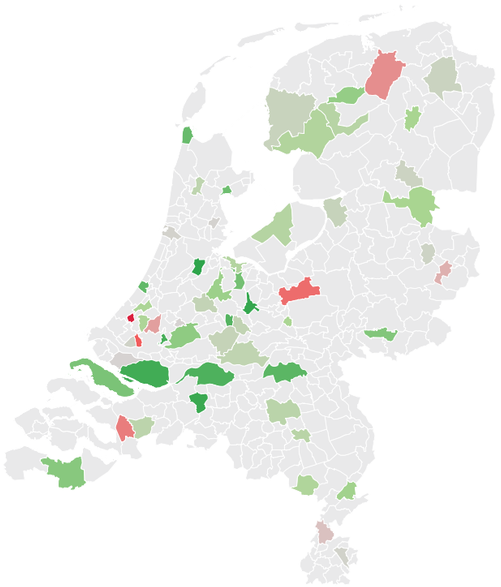
GEMEENTEN MET **25.000-50.000** INWONERS

De categorie gemeenten met 25.000-50.000 inwoners telt 140 gemeenten met in totaal 4.925.652 inwoners (28% van de totale Nederlandse bevolking). Gemiddeld scoren ze in deze ranking een 7,8. Dat is gelijk aan het landelijk gemiddelde.

De best scorende gemeente in deze categorie is de gemeente **Epe** met een 10. De minst scorende gemeente is **Hendrik-Ido-Ambacht** met een 4.

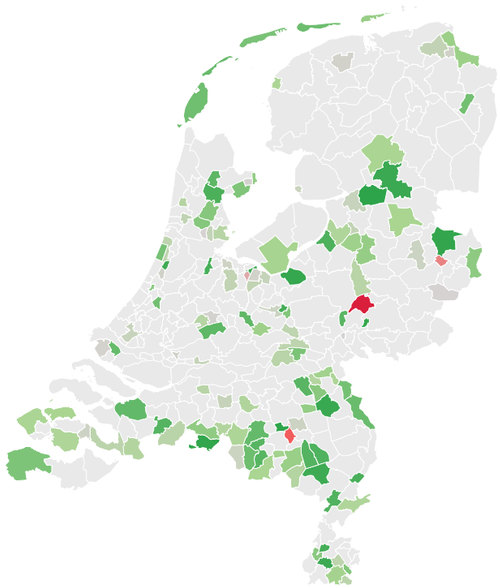
GEMEENTEN MET **50.000-100.000** INWONERS

De categorie gemeenten met 50.000-100.000 inwoners telt 56 gemeenten met in totaal 3.760.217 inwoners (22% van de totale Nederlandse bevolking). Gemiddeld scoren ze in deze ranking een 7,4. Dat is lager dan het landelijk gemiddelde van 7,8.

De best scorende gemeente in deze categorie is **Amstelveen** met een 10. De minst scorende gemeente is **Rijswijk** met een 3.

GEMEENTEN MET **<25.000** INWONERS

De categorie gemeenten met <25.000 inwoners telt 127 gemeenten met in totaal 2.154.594 inwoners (12% van de totale Nederlandse bevolking). Gemiddeld scoren ze in deze ranking een 8,1. Dat is hoger dan het landelijk gemiddelde van 7,8.

De best scorende gemeenten in deze categorie is de gemeente **Staphorst** met een 10. De minst scorende gemeente is **Brummen** met een 4.

De ranking: de financiële stabiliteit van de Nederlandse gemeenten in 2019 in één oogopslag.
De kleuren op de kaart laten zien hoe elke gemeente scoort in haar eigen grootteccategorie.
Zie **pagina 60** en verder voor de **gedetailleerde ranking** inclusief alle kengetallen per gemeente.

JAN VAN ZANEN, VOORZITTER VNG EN BURGEMEESTER VAN DEN HAAG

‘Gemeenten staan met hun rug tegen de muur’

De verliezen bij gemeenten lopen in een rap tempo op. Hoe kijkt de VNG hiernaar?
‘De situatie is meer dan ernstig. De financiële veenbrand wordt steeds meer een uitslaande brand. De VNG roept al heel lang dat de financiële verhoudingen uit het lood zijn geslagen en helaas krijgen we steeds meer gelijk. De grootste verliespost zit bij de jeugdzorg. Maar ook andere taken in het sociaal domein kosten gemeenten veel geld. En die posten kunnen ze niet of nauwelijks beïnvloeden. Ze móeten wel betalen, hoewel de inkomsten bij lange na niet toereikend zijn. Dat is ook de reden dat inmiddels ruim tweehonderd gemeenten in het rood staan en zo’n negentig gemeenten al voor het derde jaar op rij. Gemeenten zijn brood- en broodmager en hebben geen knoppen meer om aan te draaien, terwijl de kosten steeds verder oplopen. De reserves worden nu aangesproken, maar dat is uiteraard geen structurele oplossing. Dit houden ze niet lang meer vol.’

Wat moet er gebeuren om het tij te keren?
‘Drie dingen. Om te beginnen moet het kabinet de fout herstellen die is gemaakt rondom de financiering van het sociaal domein. Die kosten zijn veel hoger dan de middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt. We hebben zojuist onderzoeken laten uitvoeren waaruit die tekorten daadwerkelijk blijken. Repareert het Rijk dit niet, dan gaan we over tot arbitrage. Daarnaast moet de zogenaamde opschalingskorting die oploopt tot € 1 miljard van tafel. Nederlandse gemeenten zouden volgens het vorige kabinet tot grotere eenheden van meer dan 100.000 inwoners moeten opschalen omdat ze dan efficiënter zouden kunnen werken. Van dat voornemen van het Rijk is niets terechtgekomen. Maar de alvast maar door het Rijk ingeboekte korting is wel in stand gebleven. *Unfair* en onzinnig. Tot slot moeten de financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeenten worden hersteld. We moeten goede afspraken maken over hoe we met elkaar gaan samenwerken. Als gemeenten er taken bijkrijgen, dan moeten ze daar voldoende geld voor krijgen. Populair gezegd: “meer taken betekent meer knaken”.’

Toch zijn er ook heel wat gemeenten die het financieel nog redden.
‘Voor hoelang nog? We praten vaak over gemiddelden. Maar vergeet niet dat als de ene gemeente het nog redelijk goed doet, er een andere gemeente tegenover staat die écht in de problemen zit.’

Tot slot. Uw eigen gemeente moest in 2019 € 70 miljoen inzetten vanuit de reserves. Ook heeft Den Haag voor 2021 begroot dat € 45 miljoen uit de reserves moet komen. Komt dat vooral door het sociaal domein?
‘Absoluut. Ons kasboekje komt tekort en dat wordt aangevuld vanuit de reserves. Vooral jeugdzorg drukt zwaar op de begroting. De behandelingen duren langer en zijn daardoor kostbaarder. Wij als gemeente hebben de plicht om uit te keren. Afnemende vermogensposities en tekorten op de exploitatie maken het steeds moeilijker een begroting rond te krijgen. Dit tast het investeringsvermogen van de stad aan, met op lange termijn het risico op verschraling van voorzieningen en van de leefomgeving.’

DEN HAAG
25/32 545.966

17,5%
53,9%
1,6%
-1,6%
76,1%

Legenda op pagina 17.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Na analyse en duiding van de cijfers, mede op basis van de gesprekken met de diverse wethouders en betrokkenen, trekken we **conclusies** en doen we **aanbevelingen**. Helaas moeten we constateren dat de conclusies evenals vorig jaar alarmerend zijn en de aanbevelingen grotendeels gelijk. Het is aan het Rijk en de gemeenten hier oplossingen voor te zoeken.

CONCLUSIES

Urgente financiële situatie: steeds meer gemeenten in het rood
Het aantal gemeenten dat te maken heeft met tekorten neemt toe. Over 2018 gold dit nog voor 58% van de gemeenten, over 2019 voor 65% van de gemeenten. Op basis van de begrotingen 2021 verwacht zelfs 79% van de gemeenten een tekort. Het resultaat van alle gemeenten gezamenlijk was over 2018 een tekort van € 130 miljoen. Over 2019 bedraagt dit tekort € 747 miljoen en over 2021 wordt een tekort verwacht van € 1,3 miljard. Het structureel evenwicht tussen baten en lasten is op macroniveau zoek en voor de langere termijn is dit geen houdbare situatie.

Regionale verschillen zijn groot
Uit onze analyse blijkt dat met name provincies in de buitengebieden het vaker moeilijk hebben. In onze ranking zien we dat gemeenten in Noord-Holland, Friesland, Groningen en Zeeland het hardst dalen en dat daar de tekorten per inwoner ook het grootst zijn. Noord-Holland en Groningen spannen daarbij de kroon, waarbij de tekorten meer dan € 100 per inwoner bedragen. Gemeenten in de provincie Flevoland doen het daarentegen het best. Deze gemeenten dalen dan ook vrijwel niet in onze ranking.

De meeste gemeenten scoren desondanks nog steeds een voldoende
Ondanks de sterk toenemende tekorten en de verminderde perspectieven scoort 94% van de gemeenten in onze ranking een voldoende. Deze ranking is gebaseerd op de kengetallen die provincies gebruiken voor het toezicht. In deze ranking tellen solvabiliteit (eigen vermogen en buffers) en de nettoschuldquote (schuld-positie) zwaar mee. Ondanks de oplopende tekorten overschrijden veel gemeenten nog niet de signaleringswaarden die gelden voor deze rankings. Met andere woorden: gemeenten kunnen de oplopende tekorten tot nu toe nog steeds betalen door in te teren op de reserves (de pot verteren) of door meer schulden op te bouwen. Deze trend is niet wenselijk, maar wel de realiteit.

Gemeenten met meer dan 100.000 inwoners stijgen in ranking over 2019
Gemeenten met meer dan 100.000 inwoners presteren over 2019 licht beter dan over 2018 en laten zelfs een hogere ranking zien. Ze stijgen van gemiddeld een 7,6 naar een 7,7. Afgerond is dit dus nog steeds een 8. De rapportcijfers voor gemeenten met minder dan 100.000 inwoners zijn licht gedaald, van een 7,9 naar een 7,8. Deze daling zien we vooral terug bij de solvabiliteit (eigen vermogen ten opzichte van het totaal van de bezittingen).

‘Over 2021 wordt een tekort verwacht van € 1,3 miljard’

Overigens is de ranking in 2019 weinig anders dan in 2018. Bij slechts 9% van de gemeenten verschilt de ranking van 2018 meer dan 1 rapportpunt met die van 2019. Het lijkt er op dat gemeenten nog maar moeilijk kunnen bijsturen.

Solvabiliteit in 2019 opnieuw gedaald; forse daling zet door

De gemiddelde solvabiliteit is de afgelopen jaren gedaald: van bijna 42% in 2009 tot iets meer dan 34% in 2019. De prognose is dat de solvabiliteit van gemeenten eind 2023 zal zijn gedaald naar nog maar 30%. Deze daling lijkt een direct gevolg te zijn van de invoering van taken uit het sociaal domein en de toenemende kosten die hieruit voortvloeien. De tekorten in met name de jeugdzorg zijn gemiddeld gezien groot. Opvallend is verder dat kleine gemeenten over de gehele linie een betere solvabiliteit hebben dan grotere, maar de tekorten zijn wél groter.

Bij 10% van de gemeenten zijn risico's groter dan de buffers

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre er voldoende buffers zijn om mogelijke klappen op te kunnen vangen en hoe de gemeente zelf verwacht goed te kunnen blijven functioneren. Gemeenten zijn verplicht om daar in de begroting over te rapporteren. 10% van de gemeenten schat in de begroting 2021 in dat de risico's inmiddels hoger zijn dan de aanwezige buffers. Deze gemeenten zitten vooral in de provincies Overijssel en Gelderland. Waarom dit zo is, is onduidelijk.

Nog niet alle gemeenten zijn transparant over risico's

Gemeenten zijn verplicht om in hun begroting een opsomming op te nemen van de wijze waarop ze hun risico's inschatten en hoe ze hun weerstandsvermogen (buffers) berekenen. 13% van de gemeenten analyseert onvoldoende de verhouding tussen de risico's en de beschikbare buffers. De verslaggeving van gemeenten zou versterkt kunnen worden door meer gebruik te maken van scenarioanalyses en stresstesten.

Sociaal domein blijft zwaar drukken op de begroting

De gemeentelijke financiën blijven onder druk staan door de tekorten in het sociaal domein. In Nederland stegen de totale uitgaven van gemeenten op het sociaal domein met 2% naar meer dan € 25 miljard in 2019. Per inwoner geven Nederlandse gemeenten gemiddeld circa € 1.478 (2018: € 1.452) per jaar uit aan het sociaal domein. Het sociaal domein legt daarmee opnieuw een groter beslag op de gemeentelijke middelen. Over 2019 bedroeg dit 39%. Bij zestien (5%) gemeenten maken de lasten voor het sociaal domein zelfs meer dan 50% van de totale gemeentelijke begroting uit. Deze gemeenten zijn met name gelegen in de oostelijke kant van Nederland, met name Oost-Groningen.

Structurele exploitatieruimte is minimaal

Inzicht in de structurele exploitatieruimte helpt mee om te beoordelen welke ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke stijging van de baten of daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte was in 2019 negatief bij 45% van de gemeenten. Over 2018 was dit nog bij 34% van de gemeenten het geval. Dit betekent dat de meeste gemeenten hun meerjarenbegroting structureel niet meer sluitend krijgen. Aangezien de beïnvloedbare kosten bij gemeenten gering zijn, zijn ze bij tekorten al snel gedwongen om te snijden in de lokale voorzieningen zoals de openingstijden van de bibliotheek of het al dan niet in stand houden van een gemeentelijk zwembad. Omdat veel gemeenten de afgelopen jaren al veel bezuinigingen hebben moeten doorvoeren, raken de mogelijkheden om nog verder te bezuinigen uitgeput.

Gemeentelijke belastingen zijn gestegen om tekorten terug te dringen

Gemeenten hebben zelf weinig mogelijkheden om hun inkomsten te beïnvloeden. Gemeentelijke belastingen zoals ozb, rioolheffing, reinigingsrechten en leges, maken slechts 15% uit van de totale begroting van gemeenten. Bovendien zijn deze belastingen veelal bedoeld om de kosten te dekken. Gemeenten hebben het ozb-tarief voor woningen in 2020 met 4,9% verhoogd terwijl de inflatie een stuk lager is. In 2019 was dit nog 4,3%. Deze verhoging was veelal nodig om de tekorten in het sociaal domein terug te dringen. De tekorten bij gemeenten lijken dan ook tot gevolg te hebben gehad dat de ozb-lasten onevenredig zijn gestegen.

AANBEVELINGEN

Analyse van de kengetallen en de ontwikkelingen in het sociaal domein geven aan dat gemeenten er in 2019 opnieuw financieel op achteruit zijn gegaan, al zijn de verschillen tussen gemeenten groot. Voor 2021 verwachten gemeenten nog veel grotere tekorten: € 1,3 miljard. En de rek om verder te bezuinigen lijkt eruit. Het belangrijkste zorgenkindje vormt nog steeds het sociaal domein. De bezuinigingen en uitgaven die gemeenten niet altijd kunnen beïnvloeden, leggen veel druk op de meerjarenbegroting. Het aantal gemeenten onder preventief toezicht is nu nog gering, maar kan gaan stijgen door deze ontwikkeling. Zeker daar waar het gemeenten betreft die last hebben van krimp van de coronacrisis en van de beperkte economische groei. Onze aanbevelingen liggen in lijn met vorig jaar en zijn als volgt.

Voortdurende monitoring van weerbaarheid en wendbaarheid in tijden van corona

Gemeenten moeten hun weerbaarheid en hun – vanwege het sociaal domein beperkte – wendbaarheid voortdurend monitoren en zichzelf de vraag stellen wat externe ontwikkelingen voor gevolgen hebben voor hun (toekomstige) financiële positie. Wat ons betreft, begint dit met een duidelijke analyse. Vervolgens kunnen gemeenten aan de hand van scenario's in kaart brengen welke acties er mogelijk zijn en wat de effecten daarvan zijn.

Integraal risicomanagement is noodzakelijk

Gezien alle uitdagingen is het noodzakelijk om meer aandacht te schenken aan governance, ofwel de kaderstellende en controlerende rol van de raad. Om ervoor te zorgen dat de raad voldoende grip heeft op de risico's en ontwikkelingen is het noodzakelijk dat het risicomanagement bij gemeenten verbetert. En dan met name het 'integraal risicomanagement'. Te vaak nog is het financieel en risicomanagementbeleid bij gemeenten te versnipperd en 'ad hoc' georganiseerd.

Herbezinning van taken en omvang

De ontwikkeling van de financiële positie en het sociaal domein vragen blijvend om een herbezinning van taken en omvang van gemeenten. Daarbij moet de politiek uiteraard rekening houden met regionale verschillen, de voor- en nadelen van samenwerken per gemeente, herindelingen en met opschalen per regio. Dit is geen nieuwe of makkelijke discussie, maar wel één die actueler is dan ooit. Voor de langere termijn blijft de vraag op welke wijze gemeenten als middenbestuur optimaal kunnen blijven functioneren en hoeveel gemeenten er in 2025 dan nog overblijven.

Corona leidt tot meer navigeren in de mist

Gemeenten moesten en moeten ten tijde van de coronacrisis vooral snel en pragmatisch handelen. Een crisis vereist dat. Dit blijkt ook uit een impactanalyse die BDO ten tijde van de coronacrisis bij diverse gemeenten heeft uitgevoerd. Deze 'coronascan' maakt duidelijk dat gemeenten heel goed in staat zijn om snel regelingen op maat te treffen voor burgers, bedrijven en instellingen. Minder zicht is er op de impact die dit alles heeft voor de interne

'Gezien alle uitdagingen is het noodzakelijk om meer aandacht te schenken aan governance'

‘De rol van gemeenten als "regisseur en bruggenbouwer" tekent zich steeds sterker af’

beheersingsprocessen. De gevolgen voor de lange termijn waren en zijn vaak niet duidelijk. Dit gegeven, plus alle andere onzekerheden die de coronacrisis met zich meebrengt, maakt dat gemeenten de komende tijden niet anders kunnen dan navigeren in de mist.

Toezichthouders moeten letten op weerstandsvermogen

Uit de jaarcijfers van gemeenten zien we dat de solvabiliteit daalt en de tekorten oplopen. In 2019 bedroeg het gezamenlijke tekort van gemeenten € 747 miljoen. In 2021 verwachten gemeenten een gezamenlijk tekort van circa € 1,3 miljard. Ook daalt de solvabiliteit tot 2023 met 4% naar circa 30%. Tegelijkertijd geeft 88% van de gemeenten aan dat ze eventuele tekorten prima kunnen opvangen. Aan toezichthouders de uitdaging om de komende jaren de financiële ontwikkelingen en daarbij het weerstandsvermogen nauwlettend te monitoren.

Herijk de manier waarop gemeenten worden gefinancierd

De financiële ontwikkeling van gemeenten hangt sterk af van de ontwikkeling van de algemene uitkering (AU). Dit is tenslotte veruit de belangrijkste opbrengst voor een gemeente. De vraag is of de huidige verdeling en financiering nog passen bij de toegenomen financiële dynamiek. De invulling van de rijksverantwoordelijkheid bij gedecentraliseerd beleid zou naar onze mening dan ook moeten worden losgekoppeld van de huidige ‘trap op, trap af’-systematiek. Er is al veel gezegd en geschreven over alternatieve methoden voor een eerlijke verdeling van de uitkeringen aan gemeenten, maar het is partijen wederom nog niet gelukt om tot een nieuwe afspraak te komen, terwijl dit naar onze mening dringend nodig is.

Toezicht moet meer aandacht hebben voor structureel en reëel evenwicht

Ondanks het toenemende aantal gemeenten met tekorten is het opvallend dat weinig gemeenten onder het preventieve toezichtsregime van provincies vallen. Her en der werken provincies al wel met een methode van ‘risicogericht en proportioneel financieel toezicht’, waarbij het toezicht is afgestemd op de financiële positie van de betreffende gemeente en de oorzaken hiervan. Maar dit toezicht zou landelijk nog verder kunnen worden versterkt, waarbij toezichthouders meer gebruikmaken van scenarioanalyses en stresstesten. Ook gemeenten zouden in de eigen risicoanalyse, die is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening, meer gebruik kunnen maken van scenarioanalyses en stresstests. Deze geven de raad meer inzicht en bieden kansen om de effectiviteit van toezicht te vergroten.

Zero based budgeting

In plaats van de vorige begroting als uitgangspunt te nemen voor de begroting van het nieuwe jaar, loont het om het gemeentelijke beleid opnieuw tegen het licht te houden. Zodoende ontstaat er een beter zicht op de opbouw en noodzaak van kosten in de begroting. Door het toepassen van Zero Based Budgeting (ZBB) worden de haarvaten van een begroting blootgelegd. Bij deze methodiek wordt niet langer gedacht vanuit het bestaande niveau van uitvoering van taken, maar van het minimale niveau. Dan blijkt bijvoorbeeld dat er € 12 miljoen aan mogelijkheden bestaan om € 6 miljoen te besparen. En dan zijn er voor de raad wel degelijk knoppen om aan te draaien.

Bedrijfsmatig fundament wordt meer en meer noodzaak

Tot slot, nooit stonden gemeenten voor grotere uitdagingen als vandaag de dag. Het takenpakket en de verantwoordelijkheden stapelen zich op. Met alle financiële vraagstukken van dien. De rol van gemeenten als "regisseur en bruggenbouwer" tekent zich steeds sterker af. Om in dit spanningsveld te kunnen opereren, hebben gemeenten baat bij een meer bedrijfsmatig fundament van de organisatie. Niet als doel op zich, maar als belangrijk middel om blijvend publieke waarde te realiseren en ambities waar te maken.

AANLEIDING, AANPAK EN VERANTWOORDING VAN HET ONDERZOEK

De uitdagingen waar gemeenten voor staan, zijn groot. De overheveling van taken in het sociaal domein van het Rijk naar gemeenten toe drukt zwaar op de begroting. Daarbovenop komen nog de opgaven rondom de energietransitie, de woningmarkt en de coronacrisis. Lukt het gemeenten om al deze (financiële) uitdagingen het hoofd te bieden? Houden ze zich financieel staande? Of moeten burgers en politiek zich zorgen maken?

Financiële kengetallen
Vragen als deze hebben BDO doen besluiten de financiële gezondheid van gemeenten in kaart te brengen en de belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen op een rij te zetten. We hebben dit gedaan op basis van de openbare financiële kengetallen waar gemeenten sinds enige jaren over moeten rapporteren aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Wij hebben ons daarbij gebaseerd op de meest actuele cijfers (over 2019) van de volgende kengetallen:

- Solvabiliteit;
- Netto/gecorrigeerde schuldquote;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Ranking
Deze vijf parameters vormen de basis van de analyses in het rapport. Daarnaast hebben we de financiën van gemeenten met elkaar vergeleken - eveneens op basis van deze parameters. Zodoende zijn we gekomen tot een ranking (Financiële Stresstest Gemeenten van BDO), verdeeld naar omvang van gemeenten. Ook de weerstandsratio's hebben we voor deze benchmark bekeken en geanalyseerd; deze telt echter niet mee voor de ranking. Verderop in dit rapport leest u hoe deze ranking precies tot stand is gekomen.

Gemeenten aan het woord
Het bepalen van de ranking was een uitdagende klus. Maar wel eentje die inzicht biedt in hoe gemeenten er wat de financiële cijfers betreft voorstaan. We realiseren ons echter dat lang niet alles te vangen is in cijfers. Aanvullend laten we gemeenten dan ook zelf aan het woord over het hoe en waarom van hun financiële beleid. Ze delen in dit rapport hun ervaringen en begrotingsadviezen voor andere gemeenten. Deze interviews vormen wat ons betreft een waardevolle aanvulling op de cijfers. Achter elk cijfer schuilt immers een verhaal.

LEGENDA

GEMEENTE

AANTAL INWONERS*
*2019/CBS

POSITIE RANKING

SOLVABILITEIT

NETTOSCHULDQUOTE GECORRIGEERD

GRONDEXPLOITATIE

STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE

BELASTINGCAPACITEIT

Zo is de ranking samengesteld

Om de financiële positie van Nederlandse gemeenten met elkaar te kunnen vergelijken, heeft BDO een financiële ranking gemaakt op basis van hun jaarcijfers over 2019. In dit hoofdstuk leggen we uit hoe en met welke rekenmethode deze lijst is bepaald.

Met ingang van de jaarrekening 2015 en de begroting 2016 zijn gemeenten verplicht om in de jaarstukken en begroting te werken met vaste financiële kengetallen: de nettoschuldquote, de nettoschuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de grondexploitatie, de structurele exploitatieruimte en de belastingcapaciteit. Daarbij zijn de solvabiliteitsratio en de nettoschuldquote het meest bepalend voor de financiële gezondheid van gemeenten.
Deze uniforme rapportage heeft als doel om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Aanvullend daarop hanteren ook de Gedeputeerde Staten (GS) bij het financieel toezicht op gemeenten een meer uniforme signaleringsmethode: het in 2018 opgestelde Gemeenschappelijk financieel toezichtkader 2020 (GTK 2020). Dit wijst aan elk kengetal een signaleringswaarde toe: 'minst risicovol', 'neutraal' en 'meest risicovol'.

Puntenwaardering

Om op basis van de scores van gemeenten op al deze verschillende punten één totaalrating per gemeente te kunnen berekenen, heeft BDO deze signaleringswaarden van Nederlandse gemeenten beoordeeld, gewogen en daaraan punten toegekend. Daarbij hebben we één keer rekening gehouden met de nettoschuldquote: de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Zo komen wij voor het opstellen van de Financiële Stresstest Gemeenten van BDO tot de kengetallen en bijbehorende puntenwaardering. Met deze wegingsmethode kunnen gemeenten de maximale 100 punten scoren als ze op alle financiële kengetallen uitkomen in de categorie 'minst risicovol'. Ze krijgen dan een rapportcijfer 10. Gemeenten die bij alle financiële kengetallen scoren in de categorie 'meest risicovol' krijgen de laagst mogelijke score van 32 punten oftewel een rapportcijfer 3,2, afgerond een 3.

Nuanceringen

We willen de kengetallen die als basis dienen voor onze Financiële Stresstest Gemeenten enigszins nuanceren. Indien een gemeente gronden exploiteert via een andere entiteit, blijven deze bijvoorbeeld buiten de jaarrekening en heeft dit geen impact op de Grex-ratio. Ook is het goed om te weten dat gemeenten op basis van de verslaggevingsregels tot 2017 niet verplicht waren om zogenaamde activa met maatschappelijk nut te activeren. Daardoor zijn gemeenten niet in alle gevallen 100% met elkaar te vergelijken. Ook hoeven gemeenten volgens de verslaggevingsregels 'voorzieningen' niet altijd op te nemen in de jaarrekening; voorzieningen voor personele verplichtingen staan bijvoorbeeld niet op de balans en die voor onderhoud ook lang niet altijd. Voorzieningen buiten de jaarrekening hebben we daarom niet meegewogen.
De invoering in 2017 van de POC-methode voor de gronden bij 'onderhanden werk' heeft weer impact gehad op de Grex-ratio, evenals de verantwoording van Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG's) onder de materiële vaste activa. De begrote kengetallen wijken in de praktijk bovendien soms sterk af van de realisatie.
We moeten de Financiële Stresstest Gemeenten van BDO beschouwen met al deze nuanceringen in het achterhoofd. Desalniettemin biedt deze lijst een goed beeld van hoe de verschillende gemeenten er financieel voorstaan, ook in vergelijking tot elkaar.

Kengetallen en waarderingscijfers zoals in het GTK 2020

Waarderingscijfer	Minst risicovol (%)	Neutraal (%)	Meest risicovol (%)
Nettoschuldquote	*<90*	*90-130*	*>130*
Nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	*<90*	*90-130*	*>130*
Solvabiliteitsrisico	*>50*	*20-50*	*<20*
Grondexploitatie	*<20*	*20-35*	*>35*
Structurele exploitatieruimte (begroting)	*>0*	*0*	*<0*
Belastingcapaciteit	*<95*	*95-105*	*>105*

De BDO-rekenmethode: signaleringswaarden en puntenverdeling

Waarderingscijfer	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Solvabiliteitsrisico	*40*	*27*	*13*
Nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	*30*	*20*	*10*
Grondexploitatie	*15*	*10*	*5*
Structurele exploitatieruimte (begroting)	*10*	*6*	*3*
Belastingcapaciteit	*5*	*3*	*1*
	100	*66*	*32*

'BDO heeft de signaleringswaarden van Nederlandse gemeenten beoordeeld, gewogen en daaraan punten toegekend'

FINANCIËLE PERFORMANCE

SOLVABILITEIT
NETTOSCHULDQUOTE
GRONDEXPLOITATIE
STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE
BELASTINGCAPACITEIT

In dit hoofdstuk gaan we in op de kengetallen die gezamenlijk leiden tot de BDO-ranking per gemeente. We beginnen met **solvabiliteit**. Deze wordt berekend op basis van het eigen vermogen en de totale bezittingen van de gemeente. Hoe hoger de solvabiliteit, des te groter de buffer die gemeenten hebben om tegenvallers op te vangen. Solvabiliteit is een belangrijke graadmeter voor de financiële gezondheid van gemeenten.

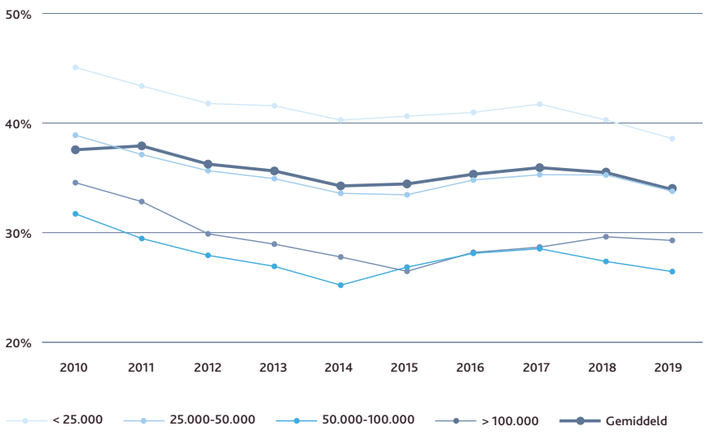
Solvabiliteit daalt verder
De gemiddelde solvabiliteit van gemeenten daalt al enkele jaren: van bijna 40% in 2010 tot een kleine 34% in 2019. De prognose is dat de solvabiliteit van gemeenten eind 2021 verder zal dalen en in 2023 uitkomt op 30%. Deze daling lijkt een direct gevolg te zijn van de invoering van het sociaal domein en de toenemende kosten hiervan. Met name in de jeugdzorg zijn de dalingen het grootst. Gemeenten verwachten dan ook dat de komende jaren de reserves moeten worden aangesproken.

Kleine gemeenten hebben een betere solvabiliteit dan grotere gemeenten
Gemeenten tot 50.000 inwoners zitten ook in 2019 het best bij kas. Gemeenten tot 25.000 inwoners hebben een gemiddelde solvabiliteit van 39%. Gemeenten met 25.000 tot 50.000 inwoners hebben een gemiddelde solvabiliteit van 34%. Daarmee zitten ze ruim binnen de veilige marge. Toezichthouders van de provincies beschouwen een solvabiliteit tussen de 20%–50% immers als neutraal. Een solvabiliteit onder de 20% wordt aangemerkt als 'meest risicovol'. Grotere gemeenten scoren slechter: gemeenten tussen de 50.000 en 100.000 inwoners hebben een gemiddelde solvabiliteit van ruim 26%. De nog grotere gemeenten laten een solvabiliteit zien van 29%. Eén ding hebben alle gemeenten met elkaar gemeen: de solvabiliteit daalt.

Gemeenten in Zeeland hebben de laagste solvabiliteit, Flevoland is koploper
De solvabiliteit van gemeenten varieert flink. Het minst is deze van gemeenten in de provincie Zeeland (24%), gevolgd door gemeenten in de provincie Friesland (26%) en Groningen (28%). Gemeenten in de provincies Flevoland, Limburg en Noord-Brabant scoren het best, waarbij Flevoland met een solvabiliteit van 53% de absolute koploper is.

'Solvabiliteitsratio en de nettoschuldquote zijn het meest bepalend voor de financiële gezondheid'

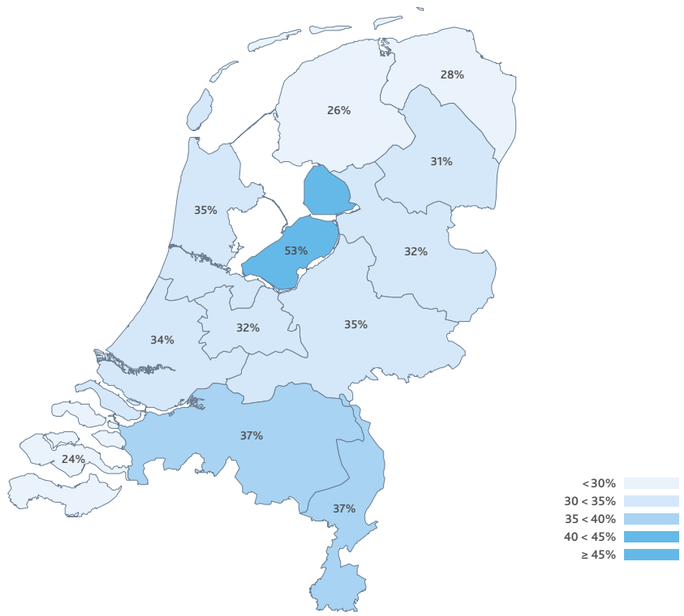
Solvabiliteit Nederlandse gemeenten, gemiddeld en naar groottecategorie (2010-2019)

Bron: financiengemeenten.nl

‘Gemeenten verwachten in 2021 een nettoschuldquote van maar liefst 64%’

Solvabiliteit gemeenten, gemiddeld per provincie (2019)

De **nettoschuldquote** geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de totale baten. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is veelal gunstig. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief (gecorrigeerd) als exclusief de doorgeleende gelden.

Schulden nemen verder toe

De gemiddelde nettoschuldquote bij Nederlandse gemeenten bedroeg in 2019 ruim 49%. In 2010 was dat nog een kleine 40%. Ook leningen bij derden zijn meegewogen in dit percentage. Het hoogst was de gemiddelde nettoschuldquote de afgelopen tien jaar in 2014 (bijna 57%). Daarna nam de schuldquote af om sinds 2017 weer toe te nemen. Naar verwachting neemt de schuldquote de komende jaren verder toe – mede door het dalen van de solvabiliteit. De stijging die over 2021 wordt verwacht, is fors. Gemeenten verwachten dan op een schuldquote uit te komen van maar liefst 64%.

Een hogere schuldquote hoeft overigens niet altijd een slecht teken te zijn. Een gemeente is immers een ‘bestedingshuishouding’. Het hoofddoel is niet om zo veel mogelijk eigen vermogen dan wel middelen aan te houden en daar rendementen uit te halen, maar veel meer om de inkomsten optimaal in te zetten ten behoeve van betere voorzieningen voor de burgers. Zeker bij de huidige extreem lage of zelfs negatieve rentestanden kan het zeer effectief zijn om externe middelen aan te trekken om te kunnen investeren in voorzieningen waar burgers nog jaren van profiteren. Schulden maken voor risicovolle investeringen, zoals grondexploitaties, moet echter wel-overwogen gebeuren. Lenen om tekorten in de structurele begroting te dekken, moet niet mogelijk zijn.

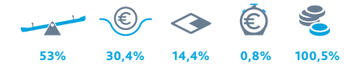
Kleine gemeenten kleine schulden, grote gemeenten grote schulden

De kleinste gemeenten in Nederland hebben met een gemiddelde nettoschuldquote van ruim 37% de laagste schulden, blijkt uit de cijfers van 2019. De grootste schulden zitten overigens niet bij de allergrootste gemeenten maar bij die met 50.000 tot 100.000 inwoners (69%). Waarom kleinere gemeenten het op dit punt relatief goed doen, is niet goed te duiden. Een verklaring zou kunnen zijn dat kleinere gemeenten een voorzichtiger financieel beleid voeren en mogelijk minder te maken hebben met grote investeringen en projecten vanwege het ontbreken van regionale functies.

Gemeenten in Zeeland en Zuid-Holland hebben meeste schulden

In de meeste provincies ligt de schuldquote van gemeenten in de buurt van het landelijk gemiddelde van 49%. Uitschieters zijn gemeenten in Zeeland (63%) en Zuid-Holland (67%). Zij hebben relatief gezien de meeste schulden. De laagste schuldpositie zit bij gemeenten in Flevoland (15%).

ALPHEN A/D RIJN
2/32 111.897

Kees van Velzen, wethouder financiën gemeente Alphen aan den Rijn

‘We zien de bui wél al hangen’

‘We spreken met zorgaanbieders bij voorkeur één vast bedrag af. Deze raamcontracten helpen ons financieel enorm. We weten waar we aan toe zijn. De invoering van het abonnementstarief gooit echter roet in het eten. Inwoners die voorheen geen gebruikmaakten van Wmo-voorzieningen, doen dat nu wel. De uitgaven op de Wmo-verstrekkingen zijn enorm gestegen sinds 2019. Daarnaast stijgen de volumes in de jeugdzorg harder dan verwacht. Dit, terwijl de historisch vastgestelde volumes voor het sociaal domein toch al uit de pas lopen met de vergoedingen. Dus ja, we hebben als gemeente een mooie *ranking*. Maar we zien de bui wél hangen. We moeten nu al een beroep doen op onze reserves. Als het Rijk niet over de brug komt om de extra kosten van het abonnementstarief en het toegenomen gebruik van jeugdhulp te compenseren, voorzie ik grote problemen. Het is slechts een kwestie van tijd voordat het echt misgaat.’

OOSTERHOUT
3/56 55.982

58,6% 36,7% 9,8% -1,4% 97,2%

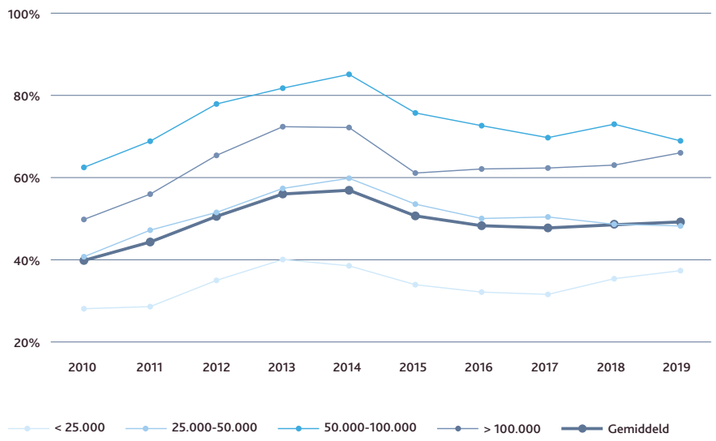

Edwin Branderhorst, concerncontroller en lid van de werkgroep Coronacompensatie medeoverheden

‘Er moet straks hoe dan ook geld bij’

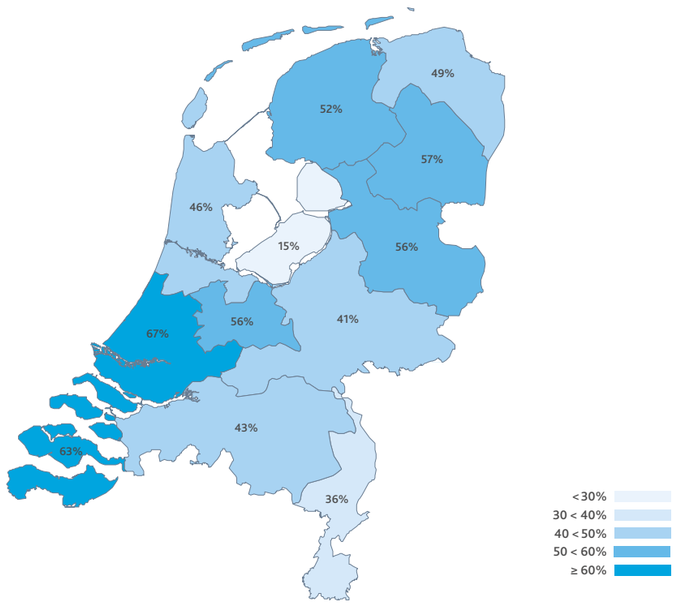
‘Onze goede ranking hebben we grotendeels te danken aan het feit dat we al vrij snel nadat het sociaal domein naar ons toekwam, maatregelen hebben getroffen. We hebben vrijwel direct een Taskforce Jeugd en Wmo opgericht en hebben meteen bezuinigingen doorgevoerd zodat we goed voorbereid met het sociaal domein aan de slag konden. We hebben onze begroting – zo’n € 150 miljoen in totaal – dan ook sluitend gekregen. 2020 hebben we zelfs positief kunnen afsluiten. Ondanks corona.
We zijn door het Rijk ruimhartig gecompenseerd voor de verliezen en kosten die het gevolg waren van corona. We hebben voorlopig € 1,5 miljoen aan compensatie ontvangen. Daar zijn we even mee gered. Maar over de toekomstige financiële gezondheid van de gemeente maken we ons grote zorgen. Niet alleen vanwege de mogelijke kosten die corona nog met zich meebrengt maar ook vanwege de oplopende kosten van bijvoorbeeld de Wmo. We zien overigens al onze kengetallen de komende jaren verslechteren. Daar moet hoe dan ook geld bij.’

Nettoschuldquote gemeenten, gemiddeld en naar grootteca tegorie (2010-2019)

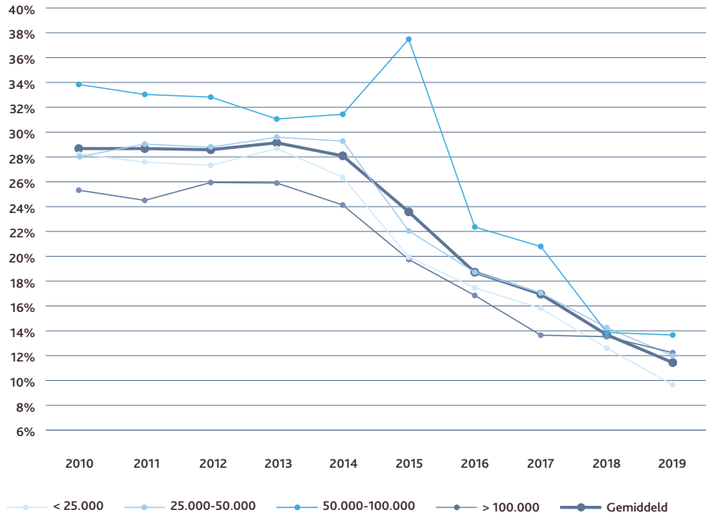

Bron: financiengemeenten.nl

Nettoschuldquote per provincie, gemiddeld per provincie (2019)

Grondexploitatie gemeenten, gemiddeld en naar grootte categorie (2010- 2019)

Bron: financiengemeenten.nl

De drie overige kengetallen: **grondexploitatie (Grex)**, **structurele exploitatieruimte** en **belastingcapaciteit** bepalen voor een veel minder groot deel de financiële gezondheid van gemeenten. Ze worden dan ook beperkter meegerekend in het onderzoek.

De grondexploitatieratio geeft aan hoe groot de waarde van de grond is ten opzichte van de baten. Hoe minder grond een gemeente verkoopt, hoe hoger de grondpositie en hoe hoger de boekwaarde.
Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. We zien dat de grondexploitaties van welke gemeenten dan ook al jarenlang dalen. Ook in 2019 was dat weer het geval. De meeste grond is al verkocht, de ruimte is beperkt en daardoor hebben gemeenten nog maar weinig mogelijkheden om iets met gronden te doen.
Ook bij de **structurele exploitatieruimte** zien we vooral dalende cijfers. Dit kengetal helpt mee om te beoordelen welke ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Die ruimte wordt steeds kleiner, zo blijkt uit de cijfers over 2019. De structurele exploitatieruimte was over 2019 bij 45% van de gemeenten negatief. Dit betekent dat veel gemeenten hun meerjarenbegroting structureel niet meer sluitend krijgen.

VELSEN
45/56 68.648

19,5% 88,1% 2,7% -1,2% 110,4%

Jeroen Verwoort, wethouder Financiën gemeente Velsen

‘Tussen tafellaken en servet’

‘Het sociaal domein drukt zwaar op de begroting. We worden hiervoor niet voldoende gecompenseerd. Wat het voor onze gemeente extra lastig maakt, is dat we te klein zijn voor het tafellaken en te groot voor het servet. We hebben het karakter en de voorzieningen van een veel grotere gemeente. Zo hebben we Tata Steel, de haven van IJmuiden en recreatiegebied Spaarnwoude. Maar we hebben nog geen 70.000 inwoners. Door onze kleine schaal worden we extra hard getroffen door de opschalingskorting. Daar kwam in 2019 nog een tegenvaller bij van € 5 miljoen als gevolg van afwaarderingen van grondposities en vastgoed. We hebben inmiddels een flinke bezuinigingsoperatie ingezet en zijn met de stofkam door de kostenposten gegaan. In 2024 hebben we € 6,4 miljoen bezuinigd. Maar met structureel te weinig middelen is het onmogelijk om beleid te kunnen voeren, laat staan een buffer voor onvoorziene risico’s aan te leggen. Den Haag moet de lokale overheid snel helpen.’

MIDDELBURG
138/140 48.822

16% 95% 38% -2% 99%

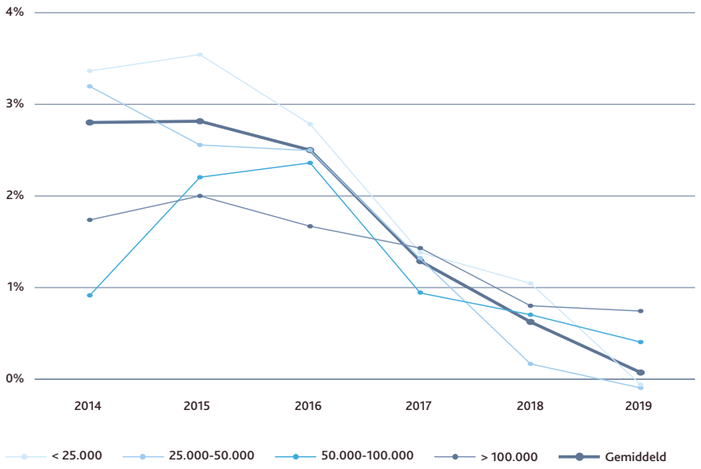

Johan Aalberts,
wethouder financiën gemeente Middelburg

‘We hebben een financieel herstelplan gepresenteerd’

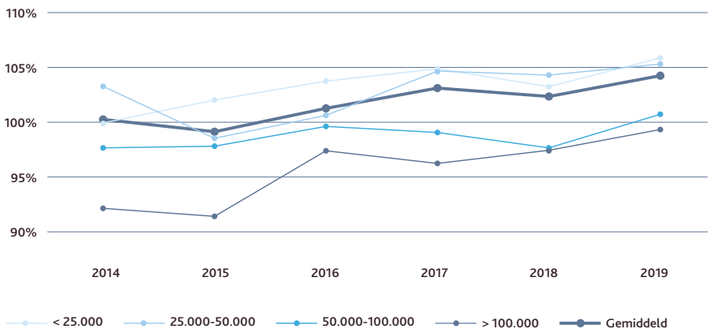
‘We hebben veel schulden maar we hebben óók een nieuw stadskantoor laten bouwen en veel grondposities. De komst van het sociaal domein zorgt er echter wel voor dat we structureel tekortkomen. De kleine € 10 miljoen die we hiervoor hadden gereserveerd, was binnen drie jaar op. Als we niet ingrijpen, zitten we over vier jaar met een tekort van € 16 miljoen. We hebben nu een financieel herstelplan gepresenteerd dat is goedgekeurd door de raad. Daarin staat dat we de hoge kosten van het sociaal domein deels bij de burgers neerleggen. Hierdoor gaan de ozb, toeristenbelasting en parkeerkosten met 20% omhoog. We halen zodoende structureel € 7 miljoen uit het sociaal domein. Daarnaast hebben we nog € 6 miljoen weten vrij te maken uit de reguliere begroting. Zodoende gloort er weer een beetje licht, hoewel we natuurlijk niet toekomen aan investeringen. Ook die zijn de komende jaren nodig. Het wordt nog spannend.’

Structurele exploitatieruimte gemeenten, gemiddeld en naar grootteca tegorie (2014-2019)

Bron: financiengemeenten.nl

Belastingcapaciteit gemeenten, gemiddeld en naar grootteca tegorie (2014-2019)

Bron: financiengemeenten.nl

‘We zien veelal slechtere cijfers’

Tot slot de **belastingcapaciteit**. Dit kengetal geeft inzicht in hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. De belangrijkste belastingen die gemeenten heffen zijn de onroerendezaakbelasting op huizen en bedrijfspanden, en de riool- en afvalstoffenheffing. Als dit kengetal laag is, betekent het dat een gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven.
In 2019 is de gemiddelde belastingcapaciteit van gemeenten, groot of klein, over de gehele linie omhooggegaan met gemiddeld 3,6%. Grotere gemeenten hebben gemiddeld genomen een lagere belastingdruk dan kleinere gemeenten, blijkt uit ons onderzoek. Daardoor kunnen zij indien nodig gemakkelijker extra inkomsten genereren dan het geval is in kleine gemeenten.

EPE
1/140 33.178

78% -13,2% -0,5% 6,7% 92%

Robert Scholten,
wethouder financiën gemeente Epe

‘We sparen liever voor een investering dan dat we lenen’

‘Je kunt ons financieel beleid behoudend noemen, ik noem het liever anticiperend. We willen steeds goed voorbereid zijn en bouwen buffers waar mogelijk. Daar zijn we twintig jaar geleden al mee begonnen. Toen was de rente hoog. Het toenmalige gemeentebestuur besloot om leningen zo veel mogelijk af te bouwen. In september 2019 hadden we alle langlopende leningen afbetaald. We hoeven geen rente meer te betalen. Dat geld kunnen we nu gebruiken voor investeringen. Het lukt ons ook nog steeds om buffers op te bouwen. Dat komt omdat we altijd zuinig zijn geweest. En we hebben de vaste structurele lasten goed in de hand. Eventuele overschotten maken we niet op, maar zetten we apart. Toch is ook voor ons de toekomst spannend. Het is maar de vraag wat de herverdeling van het gemeentefonds voor ons gaat betekenen. Maar ook hierop hebben we ons alvast voorbereid. We houden rekening met het slechtste scenario.’

NEDERWEERT
10/127 17.019

54% -60% 5% 1% 100%

Johan Bakens,
gemeentesecretaris gemeente Nederweert

‘Het wordt tijd dat gemeenten “nee” zeggen’

‘Nederweert heeft altijd een sober en doelmatig financieel beleid gevoerd. We hebben nooit megalomane plannen uitgevoerd. Ook hebben we een goedgevulde reservepot en zijn we vrij van schulden. Daar komt bij dat we als kleine gemeentelijke organisatie korte lijnen hebben. Een ambtenaar loopt makkelijk binnen bij de wethouder of burgemeester. Dit alles helpt onze gemeente financieel gezond te houden. Maar ook wij hebben te maken met tekorten op het sociaal domein: € 750.000 structureel op de jeugdzorg, om precies te zijn. Deze tekorten vangen we binnen de begrotingsruimte op, maar de middelen die gemeenten ontvangen van het Rijk zijn niet toereikend. Zo simpel is het. Het wordt tijd dat gemeenten “nee” zeggen. We kunnen het werk niet doen voor het geld dat we krijgen. En Nederweert bevindt zich dan nog in een bevoorrechte positie. Onze inwoners zijn harde “Peelwerkers” die niet snel om steun vragen. Maar zelfs wij komen tekort.’

ONLINE & INTERACTIEF

Ontdek de scores per grootte-categorie

Met de interactieve analysetool brengt u de Financiële Stresstest Gemeenten van BDO nóg meer tot leven. Bekijk en vergelijk uw eigen resultaten met die van andere gemeenten, ontdek sterke en zwakke regio's en nog veel meer.

BEKIJK & VERGELIJK SPECIFIEKE GEMEENTEN

ONTDEK DE STIJGERS EN DALERS

VERGELIJK DE CIJFERS 2018/2019

VERGELIJK MET STREEKGENOTEN

VERGELIJK DE SCORES VAN ALLE GEMEENTEN

BEKIJK DE INTERACTIEVE ANALYSETOOL op **www.bdo.nl/analysetoolgemeenten** én download de volledige digitale BDO-benchmark Nederlandse gemeenten 2021.

FILTER OP GROOTTECATEGORIE, RAPPORTCIJFER EN RANKING

ONTDEK STERKE EN ZWAKKE REGIO'S

BEGROTING 2021

Begrotingen 2021 leiden tot aanvullende tekorten

Naast de gerapporteerde cijfers over 2019 analyseerde BDO voor dit rapport ook de **conceptbegrotingen 2021** van alle gemeenten. Die vertonen een zorgwekkend beeld. Maar liefst 79% van de gemeenten verwacht over 2021 een tekort. Per saldo verwachten gemeenten voor 2021 een tekort van € 1,3 miljard. Slechts één op elke vijf gemeenten (21%) verwacht komend jaar af te sluiten met een plus.

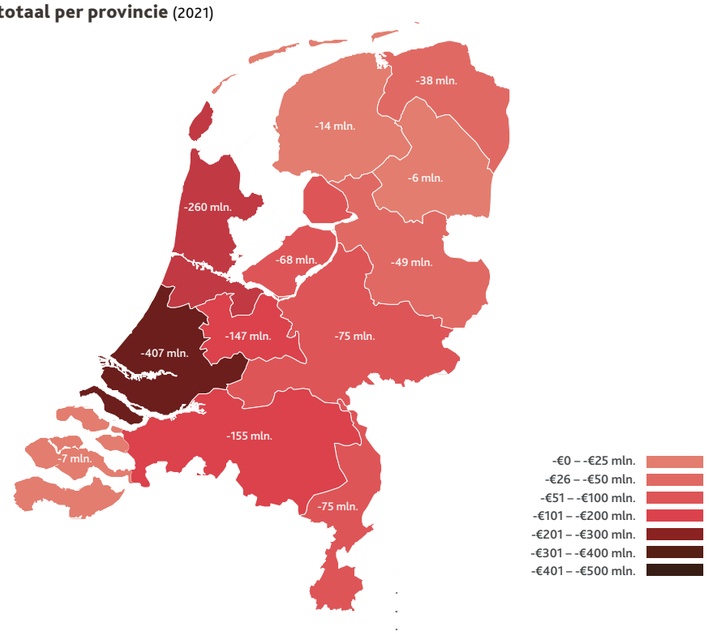
De begroting is voor ieder raadslid een belangrijke uitdaging. Zeker in een tijd waarin de financiën onder druk staan en saneringen aan de orde van de dag zijn. De gemeenteraad heeft 'budgetrecht' en is daarmee wettelijk bevoegd om de gemeentelijke begroting vast te stellen. Daarmee geeft de raad het college toestemming om geld uit te geven aan onderdelen die in de begroting staan genoemd. Met de begroting wordt duidelijk wat de gemeente wil bereiken, wat daarvoor gedaan moet worden en welke kosten daarmee zijn gemoeid.

Grote verschillen per provincie en per gemeente

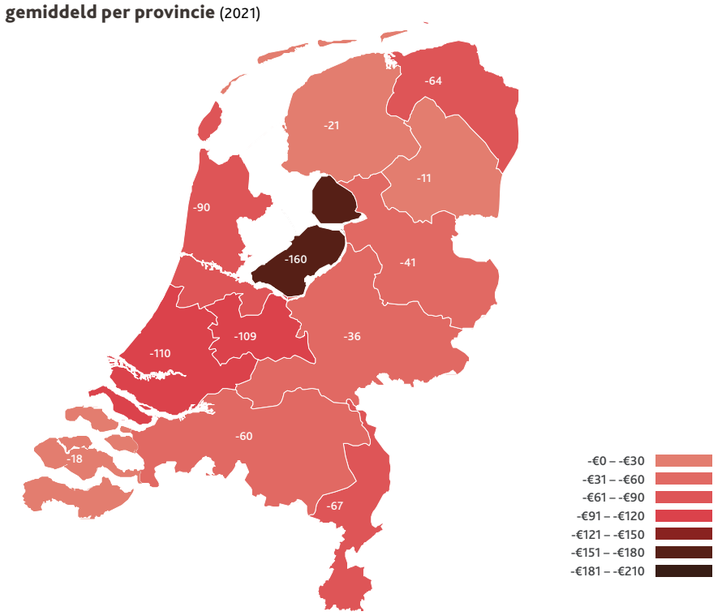
Als we de begrotingen voor 2021 analyseren, zien we dat de geraamde tekorten per inwoner per provincie fors afwijken. Zo verwachten gemeenten in de provincie Flevoland een tekort per inwoner van € 160,

'Een zorgwekkend beeld'

Verwachte tekorten gemeenten, totaal per provincie (2021)

Verwachte tekorten gemeenten per inwoner, gemiddeld per provincie (2021)

ER VALT WEL DEGELIJK TE KIEZEN

Veel gemeenten hebben te maken met hoge vaste kosten en weinig reserves. Daardoor lijkt er voor raadsleden weinig te kiezen. Het theater móet wel sluiten. De nieuwe sportfaciliteiten móeten wel worden geannuleerd of het gewenste wegenonderhoud móet worden uitgesteld. Toch blijkt dat er binnen een gemeentelijke begroting vaak wel degelijk keuzes mogelijk zijn. Waarop moet worden bezuinigd en waarop (nog) niet? Keuzes als deze worden pas zichtbaar en kunnen pas afgewogen worden genomen wanneer de begrotingsonderdelen – gekwantificeerd en wel – uitgesplitst en volledig in kaart zijn gebracht.

IN VIER STAPPEN NAAR EEN SLUITENDE EN WENDBARE BEGROTING

Gemeenten die ervoor zorgen dat hun begroting enige flexibiliteit en wendbaarheid in zich heeft, kunnen beter anticiperen op veranderingen die komen gaan. Er is dan meer ruimte om keuzes te maken op het gebied van bezuinigingen en investeringen dan bij een 'dichtgetimmerde' begroting met veel vaste posten.

1. **Voorkom een vastlopende begroting** door kosten flexibeler te maken en keuzes te maken in plaats van kosten te stapelen en door te sparen.
2. **Neem kortetermijnmaatregelen** door te snijden in kosten en zo nodig tarieven te verhogen.
3. **Vergroot efficiency** door het doelmatiger organiseren van de dienstverlening.
4. **Neem langetermijnmaatregelen** door businessmodellen te transformeren. En durf keuzes te maken.

terwijl gemeenten in Drenthe uitgaan van een tekort per inwoner van € 11.
Ook op gemeentelijk niveau zijn de uitschieters groot. Vlieland geeft in de conceptbegroting een tekort aan van € 1.112 per inwoner; het grootste verwachte tekort van alle gemeenten. Positieve uitschieter is de gemeente Waterland, met een verwachte plus van € 343 per inwoner. Voor alle gemeenten samen bedraagt het gemiddelde tekort per inwoner € 57.

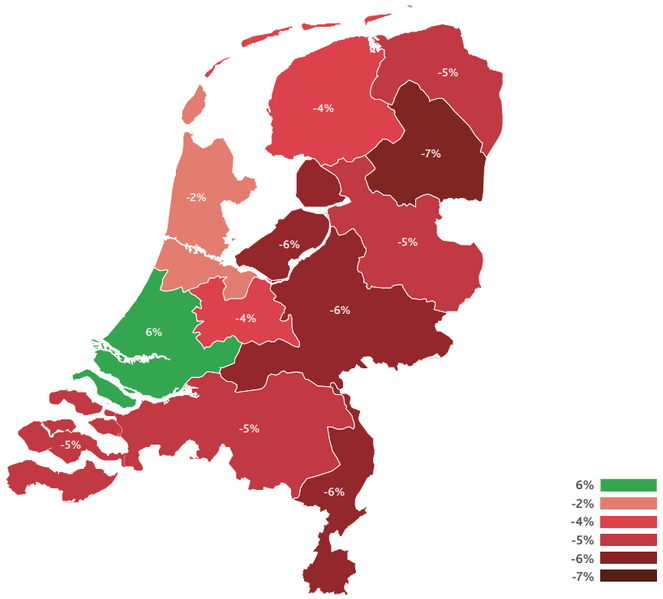
Solvabiliteit neemt verder af

De gemiddelde solvabiliteit is de afgelopen jaren gedaald: van bijna 42% in 2009 tot iets meer dan 34% in 2019. De prognose is dat de solvabiliteit van gemeenten eind 2023 zal zijn gedaald naar nog maar 30%.
De grootste daling is begroot bij gemeenten in de provincies Drenthe, Flevoland, Gelderland en Limburg. Ook verwachten gemeenten fors meer schulden te moeten maken, gemiddeld 15%.

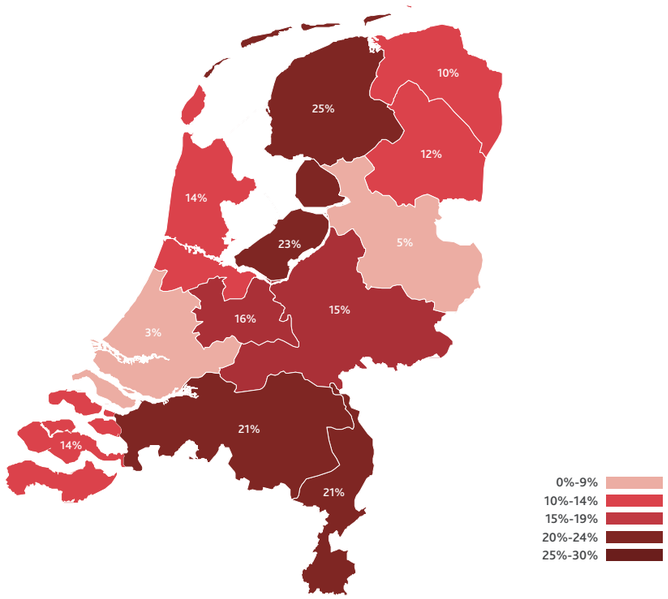
'De verwachte tekorten leiden tot een solvabiliteitsafname van 4% in 2023'

‘Gemeenten verwachten fors meer schulden te moeten maken, gemiddeld 15%’

Verwachte daling solvabiliteit gemeenten, gemiddeld per provincie (2019-2021)

Verwachte stijging nettoschuldquote gemeenten, gemiddeld per provincie (2019-2021)

‘Er is nu geen geld meer voor nieuw beleid’

Mirjam Pauwels, wethouder financiën gemeente Assen

ASSEN

21/56 | 68.599

31% | -6,1% | 84% | 92% | 7%

In 2019 kreeg Assen de begroting niet sluitend. Wat was er aan de hand?

‘We kwamen in 2019 structureel € 5 miljoen tekort op een begroting van € 320 miljoen vanwege de hoge lasten in het sociaal domein. We waren druk bezig de cijfers passend te krijgen voor de begroting 2020, maar op dat moment ontstond een minderheidscollege. Onze maatregelen werden daardoor niet gesteund. We móesten wel een beleidsarme begroting indienen zonder de maatregelen die we voor ogen hadden. Daarmee was de begroting niet sluitend en kon de provincie niet anders dan ons onder verscherpt toezicht plaatsen.’

Hoe heeft uw gemeente dit probleem opgelost?

‘Inmiddels is er een nieuwe coalitie gekomen en zijn we aan de slag gegaan met een herstelplan. We hebben de ozb-belasting met 10% verhoogd en hebben in werkelijk alle programma’s gekeken waar we nog konden bezuinigen. Alle rek is er nu uit, maar het is gelukt. We hebben nu een beetje lucht gecreëerd voor de korte termijn. Voor 2020 hebben we structureel € 7 miljoen bespaard, in 2022 zelfs afgerond € 10 miljoen. Helaas is er nu geen geld meer voor nieuw beleid. Zelfs op de pot “onvoorzien” hebben we moeten bezuinigen.’

Hoe ziet de financiële toekomst eruit?

‘We leven tussen hoop en vrees en kijken reikhalzend uit naar de herverdeling van het gemeentefonds. Deze is wederom uitgesteld maar het is en blijft spannend of er extra geld komt of niet. Verder staan we voor grote uitgaven in het sociaal domein, maar ook komen er klimaatregelingen aan waarin we moeten investeren. We kunnen dit, zoals we er nu voorstaan, niet of nauwelijks. Dat betekent dat alles schraler wordt. Dat, terwijl we ook heel graag weer willen investeren in onze stad. Maar dat zit er voorlopig niet in.’

TOEZICHT

Belang toezichtrol provincies neemt toe

De provincie is wettelijk verplicht om erop **toe te zien** dat gemeenten een sluitende begroting hebben voor het komende jaar. Nu de gemeentelijke financiën onder druk staan en de gevolgen van de coronacrisis nog onduidelijk zijn, wordt de rol van de toezichthouder alleen maar belangrijker.

De provincie ziet erop toe dat de jaarlijks terugkerende lasten zijn gedekt door de jaarlijks terugkerende baten. Dit toezicht is nodig om te voorkomen dat gemeenten extra geld nodig hebben van het gemeentefonds en een zogenaamde artikel 12-status krijgen. De provincie houdt in eerste instantie alleen *repressief* toezicht, ofwel toezicht achteraf. In dit geval hoeft de provincie de besluiten van de gemeente niet vooraf goed te keuren.

Verscherpt toezicht en artikel 12

Zijn de structurele uitgaven en inkomsten in een gemeentelijke begroting niet in evenwicht, dan wordt de provinciale bewaking opgeschaald naar verscherpt *preventief* toezicht. De gemeente moet dan een nieuwe begroting of een aanpassing van de begroting naar de provincie sturen. Totdat deze de begroting heeft goedgekeurd, moet een gemeente vooraf goedkeuring van de provincie krijgen voor het doen van bepaalde uitgaven. Kan een gemeente de financiële problemen niet meer zelf oplossen, dan is daarvoor extra steun mogelijk in de vorm van een uitkering van het gemeentefonds (algemene uitkering). De ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Financiën bepalen of een gemeente deze extra steun ontvangt. Zo ja, dan krijgt de gemeente de artikel 12-status en verliest deze een groot deel van haar financiële zelfstandigheid.

Financiële kengetallen als basis voor provinciaal toezicht

Toezichthouders hanteren geen normering maar maken hiervoor gebruik van signaleringswaarden voor een aantal financiële kengetallen. Met ingang van de begroting 2016 en de jaarrekening 2015 zijn gemeenten verplicht om in de jaarstukken en begroting deze set van financiële kengetallen op te nemen. Deze kengetallen zijn bedoeld om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Afzonderlijke kengetallen zeggen overigens weinig over de financiële positie van gemeenten; zij moeten altijd in samenhang worden bezien om hierover een beeld te kunnen vormen.

‘Gemeenten moeten ervoor waken dat de tekorten niet structureel worden’

Signaleringswaarden financiële kengetallen

Waarderingscijfer	Minst risicovol (%)	Neutraal (%)	Meest risicovol (%)
Nettoschuldquote	*<90*	*90-130*	*>130*
Nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	*<90*	*90-130*	*>130*
Solvabiliteitsrisico	*>50*	*20-50*	*<20*
Grondexploitatie	*<20*	*20-35*	*>35*
Structurele exploitatieruimte (begroting)	*>0*	*0*	*<0*
Belastingcapaciteit	*<95*	*95-105*	*>105*

Signaleringswaarden alle gemeenten gezamenlijk (2019)

Aantal gemeenten	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol	Totaal
Solvabiliteitsrisico	18%	63%	19%	100%
Nettoschuldquote gecorrigeerd	86%	11%	3%	100%
Grondexploitatie	84%	8%	8%	100%
Structurele exploitatie-ruimte (begroting)	48%	13%	39%	100%
Belastingcapaciteit	26%	35%	39%	100%

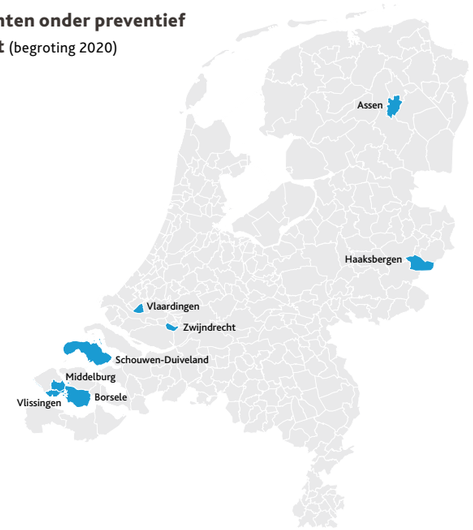
Relatief veel Zeeuwse gemeenten onder verscherpt toezicht

Op basis van de begrotingen 2020 vielen acht gemeenten in Nederland onder preventief toezicht waarvan vier in de provincie Zeeland. In 2019 waren dat er nog drie. Twee gemeenten ontvingen in 2020 een aanvullende uitkering boven op de uitkering uit het gemeentefonds: Vlissingen en Lelystad. Deze gemeenten hebben een artikel 12-status.
Opvallend is dat veel Zeeuwse gemeenten een slechte financiële positie hebben. Zo gaan Borsele en Schouwen-Duiveland vooral gebukt onder de hoge kosten van het sociaal domein, en staat Middelburg al enkele jaren onder curatele, ondanks flinke verhogingen van de lokale belastingen. Voor Schouwen-Duiveland lijkt het preventief toezicht van tijdelijke aard. Om die reden heeft de Vereniging van Zeeuwse Gemeenten de Tweede Kamer al in 2019 gevraagd om een structureel budget van € 45 miljoen voor alle Zeeuwse gemeenten samen.

Waken voor structurele tekorten

Het aantal gemeenten wat onder preventief financieel toezicht valt varieert de afgelopen 10 jaar tussen de 1 en 5%. Door de jaren heen is sprake van een relatief stabiel beeld. We vinden het opvallend dat het aantal gemeenten dat onder preventief toezicht valt stabiel is, terwijl het aantal gemeenten met tekorten toeneemt. Het is de vraag of het bij deze aantallen blijft wanneer de kosten van het sociaal domein, en extra kosten als gevolg van de coronacrisis de komende tijd naar verwachting alleen maar verder oplopen. Het is dan ook zaak dat toezichthouders goed zicht hebben én houden op de 'ins en outs' van gemeentelijke financiën. Hoe genuanceerder dit inzicht, hoe beter.

Gemeenten onder preventief toezicht (begroting 2020)

Bron: www.rijksoverheid.nl

Hoe gemeenten scoren op de signaleringswaarden

BDO heeft haar ranking gebaseerd op de signaleringswaarden. Daarnaast is in beeld gebracht hoe alle gemeenten gezamenlijk verhoudingsgewijs scoren op deze waarden, dan ontstaat het beeld wat in de tabel hiernaast is opgenomen.

Een op de vijf gemeenten heeft een solvabiliteit lager dan 20%

De solvabiliteitsratio is een belangrijk kengetal. Het zegt iets over de eigen buffers van de gemeente. Inmiddels zit 19% van de gemeenten in de categorie 'meest risicovol'. Dit wil zeggen dat de solvabiliteit lager is dan 20%. Deze categorie gemeenten is extra kwetsbaar voor tegenvallers. Daarentegen zit 18% van de gemeenten nog in de categorie 'minst risicovol'. Deze gemeenten hebben een solvabiliteit van meer dan 50%.

Nettoschuldquote veelal in categorie 'minst risicovol'

De nettoschuldquote bij gemeenten zit veelal in de categorie 'minst risicovol'. Concreet betekent dit dat de schuldenlast ten opzichte van de baten in dit geval lager is dan 90%. Bij de huidige extreem lage rentestanden kan het aantrekkelijk zijn om middelen aan te trekken voor investeringen waar burgers nog jaren van kunnen profiteren. Schulden maken voor risicovolle investeringen moet echter welovergewogen gebeuren en geld lenen om tekorten in de structurele begroting te dekken zijn niet wenselijk.

Gronden zijn grotendeels verkocht

Onderhanden investeringen in grondexploitaties zijn de afgelopen jaren afgenomen. Voor de meeste gemeenten geldt dat de gronden grotendeels zijn verkocht en dat er verder beperkte ruimte en mogelijkheden zijn voor grondexploitaties. Door de krapte zijn de risico's daarentegen ook lager.

Ruimte om belastingen te verhogen neemt af

Voor belastingcapaciteit geldt dat relatief veel gemeenten in de categorie 'meest risicovol' terechtkomen. Dit is herkenbaar: veel gemeenten hebben de afgelopen jaren de belastingen verhoogd, waardoor de belastingcapaciteit (de ruimte om de belastingen te verhogen) afneemt.
Hetzelfde geldt voor structurele exploitatieruimte. Vanwege toenemende tekorten in de begroting en de jaarrekening komen steeds meer gemeenten in de categorie 'meest risicovol' terecht.

'Bij de solvabiliteitsratio zit 19% van de gemeenten in de categorie "meest risicovol"'

FLEVOLAND

423.021

53%

2%

15%

106%

40%

Gemeenten in Flevoland scoren goed in vele opzichten. Is het makkelijk toezicht houden op gemeenten die financieel sterk zijn?

'Ja, omdat we tot nu toe weinig moeilijke gesprekken hoeven voeren met gemeenten en nee, omdat we ook vooruitkijken. Ook in Flevoland vergrijst de bevolking. Dan weet je dat de gemeentelijke financiën in de toekomst zwaarder worden belast doordat inwoners – vergeleken met nu - een groter beroep gaan doen op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Maar ook is de infrastructuur binnenkort toe aan groot onderhoud. Met toekomstige investeringen als deze moeten gemeenten nu al rekening houden. De begrotingen moeten niet mooier lijken dan ze zijn. Daar zien wij op toe.'

Hoe vult de provincie Flevoland haar rol in als toezichthouder?

'We houden om te beginnen de lijnen kort. Ik heb geregeld direct contact met de wethouders en zij met mij. We hebben elkaars telefoonnummer. Daardoor zijn we goed op de hoogte van wat er speelt in de verschillende gemeenten. Ook organiseren we bijeenkomsten met de wethouders financiën van de verschillende gemeenten. We doen dat zodat ze kennis en ervaringen kunnen uitwisselen en van elkaar kunnen leren. Dat wordt zeer gewaardeerd. Signalen die wij oppikken, brengen wij dan weer in in het Interprovinciaal Overleg (IPO). Zo'n schakelfunctie is bij uitstek weggelegd voor de provincie. Maar te allen tijde is onze rol natuurlijk die van toezichthouder. We blijven daarin rolvast.'

Is corona een extra aandachtspunt bij de gemeentelijke financiën?

'Ja. Gemeenten moeten ook in dit opzicht verder kijken dan het komend jaar. Vooralsnog worden de effecten van de crisis gedempt door extra rijksmiddelen. Maar die steun is niet oneindig. Zo loopt bijvoorbeeld de gemeente Dronten flink wat inkomsten mis omdat festivals – waaronder Lowlands – voorlopig niet door kunnen gaan. En vrijwel alle gemeenten hebben te maken met gesloten sportverenigingen, theaters en minder toeristeninkomsten. Die tegenslagen en bijbehorende onzekerheden moeten ze meenemen in de meerjarenbegrotingen en de risico's daarin duidelijk benoemen. Wij denken daarbij graag met hen mee.'

'Onze lijnen zijn kort, dat helpt'

**Harold Hofstra,
gedeputeerde provincie Flevoland**

HET SOCIAAL DOMEIN

Sociaal domein blijft ‘zorgenkind’

Het sociaal domein is nog steeds de nummer één kostenpost voor gemeenten. Gemiddeld genomen ging in 2019 maar liefst 39% van de gemeentelijke middelen naar het **sociaal domein**. In 2018 was dit nog 38%. Na tal van bezuinigingen zien veel gemeenten zich genoodzaakt om alleen nog die taken uit te voeren die wettelijk verplicht zijn.

Het sociaal domein blijft voor gemeenten een belangrijk 'zorgenkind'. De lasten hiervoor zijn opnieuw gestegen: ruim 3% op een bedrag van meer dan € 25 miljard. Dat betekent een kostenstijging die richting de € 1 miljard gaat (CBS en Divosa). Als we 2018 en 2019 met elkaar vergelijken, zien we dat de kaart in 2019 weer donkerder kleurt dan het jaar ervoor. Dat wil zeggen dat de kosten voor het sociaal domein alleen maar verder zijn toegenomen en een nog groter deel uitmaken van de uitgaven van gemeenten dan voorheen. In 2019 betaalde een gemeente gemiddeld € 1.478 per inwoner aan het sociaal domein. In 2018 was dit nog € 1.452, hoewel de verschillen in kosten per gemeente, alleen al vanwege de omvang, groot zijn. Voor zestien gemeenten geldt zelfs dat de kosten van het sociaal domein meer dan de helft beslaan van de totale kosten (2019). In 2018 waren dat nog slechts twaalf gemeenten. Opvallend is dat vier van deze zestien gemeenten aangrenzende gemeenten in Oost-Groningen zijn.

Niet alleen stijgende kosten

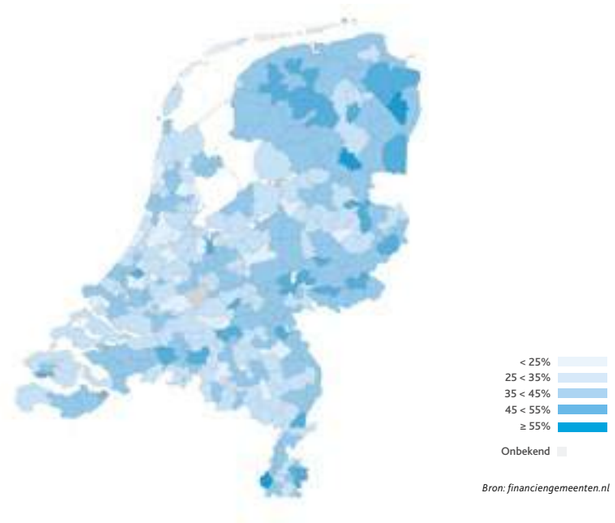
Overigens zijn niet alle kosten binnen het sociaal domein gestegen. Zo zijn de kosten voor inkomensregelingen tussen 2018 en 2019 gedaald. In alle gemeenten met meer dan 100.000 inwoners daalde het aantal mensen in de bijstand. Ook bij ruim 85% van de kleinere gemeenten was sprake van een daling. In totaal daalde het aantal mensen in de bijstand in 2019 met meer dan 4%.

Wmo, jeugdhulp en continuïteitsbijdrage drukken op de kosten

Daartegenover staat dat de kosten van maatwerkvoorzieningen en maatwerkdienstverlening met maar liefst circa 10% zijn toegenomen. Vooral de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en jeugdhulp drukken steeds sterker op de financiën van het sociaal domein. De vraag

'Dat betekent een kostenstijging die richting de € 1 miljard gaat'

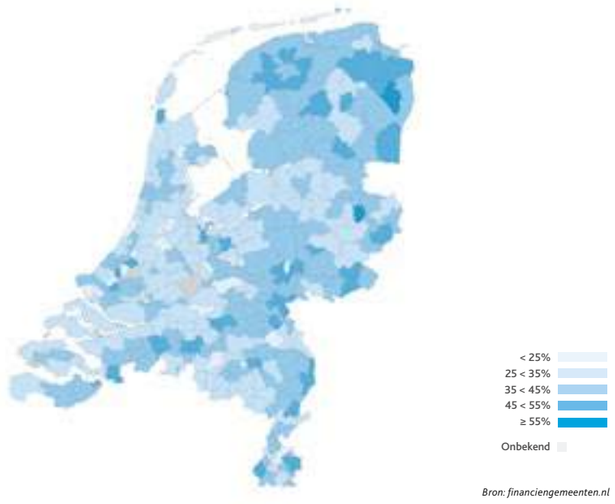
Lasten sociaal domein als percentage van totaal per gemeente (2018)

Bron: financiengemeenten.nl

'De vraag naar jeugdhulp blijft stijgen. Zowel in aantal als in duur van de trajecten'

Lasten sociaal domein als percentage van totaal per gemeente (2019)

Bron: financiengemeenten.nl

HERVERDELING ALGEMENE UITKERING UITGESTELD

In 2021 zou een nieuw verdeelmodel van de algemene uitkering worden ingevoerd. Het nieuwe model zou beter zijn afgestemd op de verschillen in kosten en zelf gegenereerde inkomsten per gemeente. Het model zou 'eerlijker' zijn en voorkomen dat er als gevolg van de verdeling van rijksgelden grote verschillen ontstaan in de leefbaarheid en wendbaarheid van een gemeente. Eind januari 2020 bleek echter dat het nieuwe verdeelmodel voor twee van de drie gemeenten nadelig uitpakt. Vooral kleine en middelgrote gemeenten zien hierdoor hun inkomsten dalen. Voor steden valt de herverdeling daarentegen juist gunstig uit. Deze bevinding maakt dat het nieuwe verdeelmodel verder moet worden aangepast waardoor de invoering ervan is uitgesteld tot 2023.

naar jeugdhulp blijft stijgen. In de eerste helft van 2019 waren vijfduizend meer jeugdhulptrajecten actief dan in dezelfde periode in 2018. Dit aantal stijgt al sinds 2015, evenals de duur van de hulp. Daarnaast stuwt de vergrijzing de kosten voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) op en blijft het ingevoerde abonnementstarief een discussiepunt tussen gemeenten en het Rijk.

Financiële zekerheid zorgaanbieders

Ook het dringend beroep van het Rijk op gemeenten aan het begin van de crisis om hun zorgaanbieders financiële zekerheid en ruimte te bieden, drukt op de kosten. Het verzoek was om de omzet van zorgaanbieders voor honderd procent door te betalen, ook in geval er sprake was van vraaguitval. Het doel hiervan was om acute liquiditeitsproblemen bij aanbieders te voorkomen en behoud van werkgelegenheid in de zorg en ondersteuning. Hiervoor is echter geen extra geld van het Rijk naar gemeenten gegaan.

Nieuwe Wet inburgering

Naast al deze uitdagingen voor gemeenten, komt er vanaf begin 2022 nog een nieuwe taak bij. Gemeenten worden op dat moment verantwoordelijk voor de nieuwe Wet inburgering. Zo gaan gemeenten de asielstatushouders die bijstand ontvangen ontzorgen door voor deze groep de eerste zes maanden de huur, zorgverzekering en rekeningen voor gas, water en licht vanuit diezelfde bijstand te betalen.

De rek is eruit

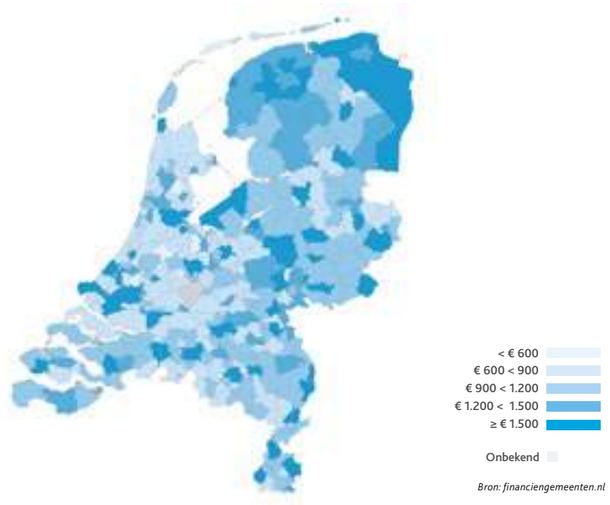
Het is en blijft dan ook een puzzel voor gemeenten om met de beschikbare middelen de taken in het sociaal domein uit te voeren. Gemeenten zagen zich in 2020 genoodzaakt om bezuinigingen door te voeren, zo merken wij ook in onze dagelijkse praktijk. Ook voor 2021 staan besparingen en saneringen gepland. De bekende 'kaasschaafmethodiek', waarbij gemeenten telkens kleine bezuinigingen doorvoeren, is vaak niet meer toereikend. Gemeenten zijn zich dan ook aan het herbezinnen op de uitvoering van het sociaal domein terwijl ze tegelijkertijd kostendekkend kunnen blijven. Daarbij overwegen ze steeds vaker om uitsluitend datgene uit te voeren dat minimaal wettelijk verplicht is. Hierdoor ontstaat verschraling van de voorzieningen, hetgeen de leefbaarheid binnen een gemeente en de wendbaarheid van een gemeentelijke organisatie niet ten goede komt. De rek is eruit, zo lijkt het. Dat, terwijl juist in tijden van crisis, waarin omstandigheden voortdurend wijzigen, wendbaarheid noodzakelijk is.

Corona en het sociaal domein

Het is moeilijk te voorspellen op welke manier de coronacrisis invloed zal hebben op de kosten voor het sociaal domein. Maar één ding is duidelijk: de impact zal flink zijn. Met name de arbeidsmarkt is geraakt door de crisis en dat heeft uiteraard gevolgen voor het werk van gemeenten. Ook kan de coronacrisis psychosociale gevolgen met zich meebrengen. Mensen verliezen werk en inkomen, kinderen zitten vaker thuis, en de nabije toekomst is ongewis en voor sommigen uitzichtloos. Hierdoor zullen mensen de komende periode mogelijkerwijs vaker een beroep doen op de Wmo en jeugdzorg.

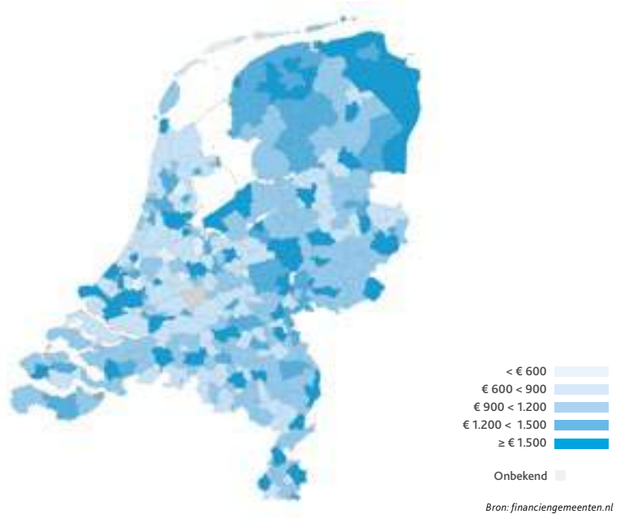
'De "kaasschaafmethodiek" is vaak niet meer toereikend'

Lasten sociaal domein, gemiddeld per inwoner (2018)

Bron: financiengemeenten.nl

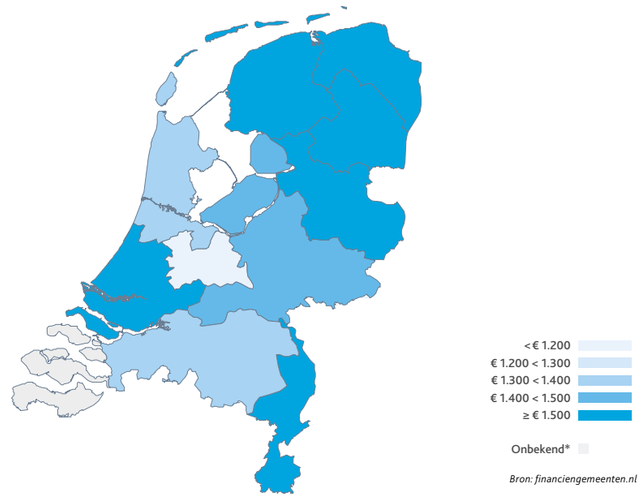
Lasten sociaal domein per inwoner (2019)

Bron: financiengemeenten.nl

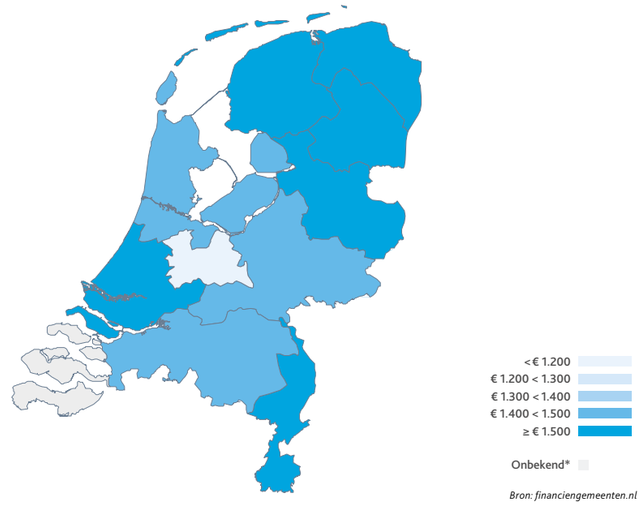
De totale kosten voor het sociaal domein nemen toe, maar hetzelfde beeld zien we als we kijken naar de lasten van het sociaal domein per inwoner. Bij maar liefst 279 gemeenten zijn deze gestegen. Bij slechts 73 van de 355 gemeenten zijn de lasten per inwoner gedaald. Bij één gemeente zijn de kosten gelijk gebleven. Van drie gemeenten zijn hierover geen of beperkte data beschikbaar. Gemiddeld bedraagt de kostenstijging in het sociaal domein zo'n € 26 per inwoner. In 2019 zijn er ten opzichte van 2018 tevens vijf gemeenten bijgekomen met lasten van meer dan € 1.500 per inwoner.

Lasten sociaal domein per inwoner, gemiddeld per provincie (2018)

Bron: financiengemeenten.nl

Lasten sociaal domein per inwoner, gemiddeld per provincie (2019)

Bron: financiengemeenten.nl

Utrecht grootste stijger*

In 2019 zijn in alle provincies de uitgaven per inwoner voor het sociaal domein gestegen. Gemiddeld stegen de uitgaven per inwoner in Nederland met meer dan € 30, dat is 2%. In Utrecht blijkt de stijging zowel absoluut als relatief het hoogst met € 74 respectievelijk 7%. Evenals voorgaande jaren gaven gemeenten in de noordelijke provincies relatief meer uit aan het sociaal domein dan de rest van het land. De gemeenten in de provincie Groningen laten net als in 2018 de hoogste uitgaven per inwoner zien. In 2019 bedragen die ongeveer een kwart meer (€ 500 per inwoner) dan het landelijk gemiddelde.

* In onderstaande analyse is de provincie Zeeland, vanwege ontbrekende gegevens Vlissingen, niet meegenomen. Dat geldt ook voor de kaarten 2018/19.

'Bij maar liefst 279 gemeenten zijn de lasten per inwoner voor het sociaal domein toegenomen'

EINDHOVEN

8/32 234.394

33,8%

6,8%

46,5%

96,7%

8,1%

KOSTEN SOCIAAL DOMEIN PER CAPITA

	2017	2018	2019
Eindhoven	€ 1.821	€ 1.698	€ 1.756
Nederland	€ 1.452	€ 1.478	€ 1.457

Eindhoven balanceerde tot 2017 op de rand van de financiële afgrond. Twee jaar later is de solvabiliteit fors toegenomen. Hoe is dat gelukt?

'Klopt. We hadden met name flinke tekorten op het sociaal domein. Zo'n € 40 tot 50 miljoen jaar in jaar uit. Bij de formatie van de laatste gemeenteraad is dan ook rekening gehouden met een financiële transformatie. Die is er gekomen. We hebben de woonlasten verhoogd naar het gemiddelde van de G40. En we hebben de kosten voor het sociaal domein flink kunnen drukken en controleren door budgetplafonds te introduceren voor "zorg en ondersteuning", betere afspraken te maken met zorgaanbieders en door dure specialistische ondersteuning voor hulpvragers zo veel mogelijk te vervangen door goedkopere eerstelijnsondersteuning. Dat heeft gewerkt. In 2018 lieten we al een mooie plus zien, in 2019 werd dat een plus van € 50 miljoen.'

Zijn dat vooral incidentele winsten?

'Ja. We hebben het been kunnen bijtrekken en zijn weer "in control" doordat we hebben gehandeld op basis van rust, reinheid en regelmaat. We hebben weliswaar een eenmalige uitkering gekregen van € 130 miljoen vanuit de Regio Deal. Maar daar moest wel € 240 miljoen cofinanciering bij. We staan ook nu nog te springen om meer structureel geld zodat we de schaalsprong in de stad op het gebied van infrastructuur en voorzieningen kunnen maken. Met hightechbedrijven als ASML, DAF, VDL, NXP, Signify en Philips zijn we de derde mainport van Nederland. Daar horen een bepaalde infrastructuur en vestigingsklimaat bij. Daar hebben we nu geen geld voor. Eindhoven kent wat dat betreft private rijkdom, maar publieke armoede.'

Wat zijn de verwachtingen voor volgend jaar?

'Corona geeft veel onzekerheid. Maar voor nu verwachten we een positief resultaat. Op dit moment ongeveer 22 miljoen. Daarmee kunnen we wel zeggen dat de wal het schip heeft gekeerd. Daar zijn we trots op. Maar nogmaals, willen we deze regio verder kunnen laten groeien, en dat verdient hij, is er echt meer geld nodig.'

'Private rijkdom, publieke armoede'

Stijn Steenbakkers, waarnemend wethouder financiën gemeente Eindhoven

GEMEENTELIJKE HERINDELING

De krachten worden gebundeld

Omdat gemeenten de afgelopen jaren steeds meer verantwoordelijkheden hebben gekregen, is de noodzaak ontstaan om de krachten zo veel mogelijk te bundelen. Door gemeenten samen te voegen, ontstaat een grotere gemeente met een professioneler en zakelijker bestuur. Het uitgangspunt van het kabinet is dat **herindelingen** bij voorkeur van onderop tot stand komen.

De herindeling van Nederlandse gemeenten is al lange tijd gaande. Kende Nederland in 1900 nog ruim 1.100 gemeenten, in 2020 stond de teller op 355. Inmiddels zijn er alweer nieuwe herindelingsvoorstellen gedaan, waardoor het aantal gemeenten verder afneemt. Het zijn overigens de gemeenten zelf die besluiten tot een herindeling. Bij uitzondering is het de provincie die hiervoor het initiatief neemt. Bijvoorbeeld wanneer dit nodig is om bepaalde regionale ontwikkelingen te kunnen ondersteunen of uitvoeren.

Ingrijpend proces

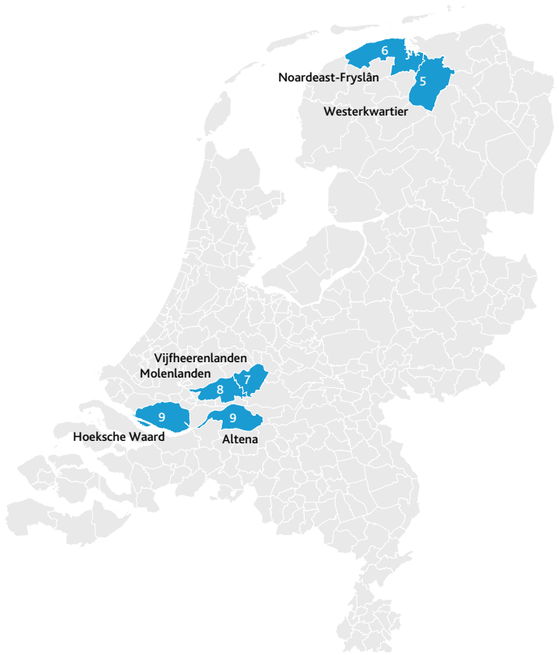
Een gemeentelijke herindeling is een ingrijpend proces voor de betrokken gemeenten en haar inwoners. Niet alleen voor de gemeentelijke organisatie, de dienstverlening, huisvesting en personeel, ook voor de financiën. Zo moeten de belastingen en tarieven worden geharmoniseerd, nieuwe afspraken worden gemaakt over 'planning & control', de jaarrekeningen worden opgesteld, en moeten de begrotingen van de herindelende gemeenten op elkaar worden afgestemd en samengevoegd. Bovendien is iedere herindeling uniek.

Herindelingsscan

Om zicht te krijgen op de financiële gevolgen van herindeling kunnen gemeenten vooraf een zogenaamde herindelingsscan laten uitvoeren. Het is de betrokken provincie die dit in samenwerking met het ministerie en in overleg met de betrokken gemeente uitvoert. De herindelingsscan voor gemeenten geeft inzicht in de financiële positie van de huidige gemeenten en in de financiële levensvatbaarheid van de nieuwe gemeente.

'Een herindelingsscan geeft inzicht in de financiële positie'

Rapportcijfers heringedeelde gemeenten (2019)

Vragen voor gemeenten die voor een herindeling staan:

1. Is het financiële beeld van de nieuwe gemeente voor de komende jaren realistisch en volledig? Is voldoende rekening gehouden met aanloop- en integratiekosten?
2. Is in het financiële beeld de gemeentelijke toekomstvisie verwerkt? En hoe is deze onderbouwd?
3. Zijn dossiers als sociaal domein en de relatie met gemeenschappelijke regelingen hierin opgenomen?
4. In hoeverre spelen in de begroting incidentele middelen een rol om structurele uitgaven te dekken?
5. Is de organisatie voldoende uitgerust om de opgaven op het gewenste niveau uit te voeren?
6. Op welke wijze is geborgd dat de systemen en processen op tijd gereed zijn om de dienstverlening en administratie op een goede manier uit te voeren?

NIEUWE HERINDELINGEN

Per 1 januari 2021 vinden twee gemeentelijke herindelingen plaats, in de provincies Noord-Brabant en Groningen. In de provincie Noord-Brabant gaan de vier dorpen van de gemeente Haaren onderdeel uitmaken van vier buurgemeenten. In de provincie Groningen ontstaat de nieuwe gemeente Eemsdelta. De gemeente Eemsdelta ontstaat uit de gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum. In 2022 worden de volgende mutaties verwacht. Het gaat om drie samenvoegingen in de provincie Noord-Holland en twee in de provincie Noord-Brabant:

- Amsterdam & Weesp
- Beemster & Purmerend
- Heerhugowaard & Langedijk
- Landerd & Uden
- Boxmeer, Cuijk, Mill en Sint Hubert en Sint Anthonis.

Indien het parlement instemt met deze herindelingen, komt het aantal gemeenten in Nederland in 2022 op 345.

Herindeling volgens het boekje

Piet van Leenen, wethouder en tweede locoburgemeester Hoeksche Waard

HOEKSCHE WAARD

4/56 87.401

48% 1%

39% 85%

2%

In 2019 zijn vijf gemeenten samengevoegd tot de nieuwe gemeente Hoeksche Waard. Hoe verliep dat?

'Uiteindelijk verliep het boven verwachting goed. Maar we komen van ver. Twintig jaar geleden al begon dit proces van herindeling. Op het laatst waren drie gemeenten tegen, twee waren voor. Uiteindelijk heeft de provincie de herindeling moeten afdwingen. De tegenstribbelende gemeenten vreesden vooral voor hun identiteit. Daar hebben we bij de samensmelting dan ook bewust veel aandacht aan besteed. En dat heeft goed gewerkt. Ook hebben we van het begin af aan wethouders een rol laten spelen in het creëren van bestuurlijke nabijheid. Er was angst dat de nieuwe gemeente verder zou afstaan van de inwoners. Nu horen we van inwoners dat ze nog nooit zoveel contact hebben gehad met bestuurders als nu. Een compliment.'

Kan de gemeente problemen nu beter te lijf?

'Ja, absoluut. We zijn als gemeente veel sterker en vitaler geworden. We doen het nu samen. Niet alleen met het bestuur, ook met de inwoners. Zo hebben we inwoners uitgenodigd om samen – in een participatietraject – de Omgevingsvisie Hoeksche Waard op te stellen. Die is door tweehonderd inwoners opgesteld en ongewijzigd door de gemeenteraad vastgesteld. Het is een prachtig plan dat meteen al op veel steun kon rekenen.'

Welke effecten heeft de herindeling op de financiën van de nieuwe gemeente?

'We zijn vele malen efficiënter. Van 85 gemeente-raadsleden gingen we naar 37, van 15 wethouders naar 5. Daardoor besparen we veel. En dat niet alleen, één gemeente in plaats van vijf is ook veel makkelijker voor aanbieders en afnemers zoals woningcorporaties en zorginstellingen. Die hoeven niet langer vijf plannen in te dienen. We zijn bovendien een financieel gezonde gemeente met aardig wat vet op de botten. Vergeleken met andere gemeenten hebben we het eenvoudig. Maar zelfs wij krijgen de begroting vanwege de hoge kosten van het sociaal domein nog maar net rond.'

CORONA

Gemeenten: de motor in coronatijd

Gemeenten vervullen een spilfunctie in coronatijd. Zij zorgen ervoor dat ze hun maatschappelijke taken blijven uitvoeren, terwijl veel inkomstenstromen stokken en tal van bedrijven en overheids- en culturele instellingen in de problemen komen. Het Rijk heeft gemeenten dan ook verschillende steunpakketten aangeboden, maar het is zeer de vraag of deze toereikend zijn. Aan gemeenten de uitdaging om goed zicht te houden op het eigen huishoudboekje en dat van hun verbonden en gesubsidieerde partijen.

Gemeenten spelen een belangrijke rol in coronatijd. Ze hebben razendsnel een loket ingericht voor zelfstandigen en ondernemers die een beroep kunnen doen op overbruggingsregelingen en tegemoetkomingen (Tozo en TOGS). En niet te vergeten: ze zijn in deze tijden van crisis het vangnet voor mensen die in de bijstand raken. Bovendien hebben gemeenten waar nodig de zorg doorbetaald zodat deze gegarandeerd blijft en hebben burgemeesters ervoor gezorgd dat de coronamaatregelen van het kabinet ook daadwerkelijk werden en worden gehandhaafd.

Financiën onder druk

Dat gemeenten een belangrijke maatschappelijke motor vormen in coronatijd is duidelijk. Tegelijkertijd zijn de gemeentefinanciën als gevolg van de coronacrisis dubbel onder druk gezet. Er moet van alle kanten geld bij om de gemeentelijke taken – waaronder het werk van de GGD's – naar behoren te kunnen blijven uitvoeren. Aan de andere kant drogen de inkomstenstromen op. Zo komt er tijdens lockdownsituaties bij gemeenten bijvoorbeeld nauwelijks toeristen- en parkeerbelasting binnen en moeten projecten soms noodgedwongen worden uitgesteld. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) onderzocht halverwege 2020 wat de gemaakte kosten en gederfde inkomsten zijn van gemeenten als gevolg van de coronamaatregelen. Daaruit bleek dat de kosten al snel tussen de € 2,26 en € 2,78 miljard zouden liggen. Dit is zonder de bedragen voor de Tozo, GGD's en veiligheidsregio's. Hierover hebben gemeenten separate afspraken met het Rijk gemaakt.

'De vraag is of de steunpakketten voor alle gemeenten sluitend zullen zijn'

‘Gemeenten zijn goed in staat om snel regelingen op maat te treffen. Maar de gevolgen voor de lange termijn zijn vaak niet duidelijk’

Compensatie
Minister Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en staatssecretaris Vijlbrief van Financiën hebben in 2020 gemeenten dan ook verschillende steunpakketten aangeboden voor de compensatie van inkomsten die gemeenten mislopen en voor de extra kosten die ze maken door corona.
Het verdelen van de steunpakketten laat het Rijk over aan de gemeenten zelf. Uitgangspunt is wel dat gemeenten worden gecompenseerd voor de inkomsten die zij mislopen en de extra kosten die ze moeten maken. Zo heeft het Rijk gemeenten in 2020 tot twee keer toe een steunpakket toegekend. Eind mei ontvingen gemeenten, provincies en waterschappen een eerste compensatiepakket van € 566 miljoen. In het najaar volgde een tweede steunpakket van € 777 miljoen. De totaal verleende steun in 2020 bedraagt ruim € 1,5 miljard. Op verzoek van de VNG heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een overzicht samengesteld van de compensatie die elke gemeente afzonderlijk ontvangt voor het eerste en het tweede pakket coronacompensatie.

Verborgen kosten, onduidelijkheden en tekorten
Hoewel het Rijk als uitgangspunt heeft om gemeenten de kosten die zij maken als gevolg van de coronacrisis te compenseren, is het nog maar de vraag of dit in werkelijkheid ook volledig gebeurt. Het is heel goed mogelijk dat er kosten zijn die nog niet zichtbaar zijn ten tijde van de compensatieberekeningen. Denk aan de precieze verliezen voor bibliotheken of de extra verliezen voor culturele instellingen. Maar ook is moeilijk in te schatten hoe hoog de extra kosten worden voor het sociaal domein. Het is bovendien nog gissen naar de precieze gevolgen van de coronacrisis voor de economie, de werkloosheid en de fysieke en mentale gezondheid van inwoners. Ook verschilt de hoeveelheid steun die elke gemeente ontvangt. De vraag is dan ook of die steun voor elke gemeente sluitend zal zijn. Naast de ongewisse financiële impact van de crisis op de gemeentelijke financiën is ook onduidelijk welke impact de crisis zal hebben op de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening. Het zou zelfs kunnen dat de financiële gevolgen en onduidelijkheden rondom corona leiden tot meer niet-goedkeurende verklaringen.

Navigeren in de mist
Gemeenten moesten en moeten ten tijde van de coronacrisis vooral snel en pragmatisch handelen. Een crisis vereist dat. Dit blijkt ook uit een impactanalyse die BDO ten tijde van de coronacrisis bij diverse gemeenten heeft uitgevoerd. Deze ‘coronascan’ maakt duidelijk dat gemeenten heel goed in staat zijn om snel regelingen op maat te treffen voor burgers, bedrijven en instellingen. Minder zicht is er op de impact die dit alles heeft voor de interne beheersingsprocessen. De gevolgen voor de lange termijn waren en zijn vaak niet duidelijk. Dit gegeven, plus alle andere onzekerheden die de coronacrisis met zich meebrengt, maakt dat gemeenten de komende tijden niet anders kunnen dan navigeren in de mist.

Huishoudboekje doorgronden en zicht houden op de kosten van corona
Daarom is het meer dan ooit belangrijk dat gemeenten zelf goed zicht hebben op de eigen financiën. Ze moeten hun huishoudboekje doorgronden en de financiële plaatjes doorrekenen waarbij ze moeten denken in scenario’s. Alleen dan heeft een gemeente inzicht in waar ze welke financiële keuzes kan maken. En alleen dan is het mogelijk om aan de juiste knoppen te draaien en – ondanks de mist – wel degelijk te navigeren. Gemeenten doen er bijvoorbeeld goed aan om te weten in hoeverre de afspraken die ze hebben gemaakt met zorginstellingen ook daadwerkelijk zijn gerealiseerd. Hoeveel euro’s aan continuïteitsbijdragen heeft een gemeente nu echt uitbetaald? En hoeveel reguliere zorg is hiervoor geleverd? Achteraf moeten gemeenten dit kunnen verantwoorden.

RANKING

FINANCIËLE STRESSTEST GEMEENTEN VAN BDO

GEMEENTEN MET > **100.000** INWONERS

Ranking 2019	Positie t.o.v. 2018	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2019					Rapportcijfer BDO 2019	Opbouw cijfer 2019					Rapportcijfer BDO 2018	Opbouw cijfer 2018					Ranking 2018
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	
1	=	Tilburg	219.789	NB	73,0%	11,0%	6,0%	2,0%	80,0%	10	40	30	15	10	5	10	40	30	15	10	5	1
2	▲	Alphen aan den Rijn	111.897	ZH	53,0%	30,4%	14,4%	0,8%	100,5%	10	40	30	15	10	3	10	40	30	15	10	3	4
3	=	Dordrecht	119.284	ZH	51,0%	54,0%	7,0%	1,8%	95,0%	10	40	30	15	10	3	10	40	30	15	10	5	3
4	▲	's-Hertogenbosch	155.111	NB	53,0%	24,0%	4,0%	0,0%	80,0%	10	40	30	15	6	5	10	40	30	15	6	5	5
5	▲	Zoetermeer	125.285	ZH	57,3%	23,4%	4,1%	-1,5%	101,9%	9	40	30	15	3	3	9	40	30	15	3	3	6
6	▼	Amsterdam	872.757	NH	55,0%	91,0%	-8,3%	0,6%	87,0%	9	40	20	15	10	5	10	40	30	15	10	5	2
7	=	Zwolle	128.840	O	30,0%	58,0%	13,0%	1,0%	94,0%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	5	7
8	=	Eindhoven	234.394	NB	33,8%	46,5%	8,1%	6,8%	96,7%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	5	8
9	=	Rotterdam	651.157	ZH	30,7%	49,1%	-4,1%	5,1%	103,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	9
10	=	Amersfoort	157.276	U	27,1%	51,9%	19,2%	1,2%	101,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	10
11	▲	Leiden	125.099	ZH	36,2%	87,9%	1,3%	1,1%	106,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	12
12	▲	Delft	103.595	ZH	26,1%	63,1%	0,4%	0,7%	118,2%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	13
13	▲	Venlo	101.802	L	21,0%	47,0%	3,0%	3,4%	105,2%	8	27	30	15	10	1	7	13	30	15	10	3	19
14	▲	Enschede	159.640	O	20,0%	43,0%	4,0%	1,0%	109,0%	8	27	30	15	10	1	7	13	30	15	10	1	21
15	▼	Haarlemmermeer	156.002	NH	34,8%	88,0%	20,8%	3,1%	101,9%	8	27	30	10	10	3	8	27	30	10	10	3	14
16	=	Utrecht	357.597	U	35,6%	59,0%	4,7%	-0,7%	104,2%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	3	16
17	▼	Maastricht	121.575	L	23,0%	51,0%	2,0%	-1,0%	104,0%	8	27	30	15	3	3	9	27	30	15	10	3	11
18	▲	Alkmaar	109.436	NH	21,2%	96,7%	5,3%	0,1%	82,0%	8	27	20	15	10	5	7	27	20	15	3	5	20
19	▼	Ede	117.165	GE	27,0%	45,0%	34,0%	-2,0%	93,0%	8	27	30	10	3	5	8	27	30	10	3	5	17
20		Deventer*	100.719	O	18,0%	66,0%	15,0%	1,9%	93,0%	7	13	30	15	10	5	7	13	30	15	10	3	
21	▼	Almere	211.893	FL	38,0%	58,0%	31,0%	-0,8%	109,0%	7	27	30	10	3	1	7	27	30	10	6	1	18
22	▲	Arnhem	161.348	GE	17,0%	75,0%	7,0%	1,0%	104,0%	7	13	30	15	10	3	6	13	30	15	3	3	25
23	▲	Apeldoorn	163.818	GE	17,0%	83,4%	6,7%	2,0%	96,2%	7	13	30	15	10	3	6	13	30	15	3	3	24
24	▲	Leeuwarden	124.084	FR	9,4%	78,3%	24,1%	0,9%	94,0%	7	13	30	10	10	5	6	13	30	10	3	5	26
25	▼	Den Haag	545.838	ZH	17,5%	53,9%	1,6%	-1,6%	76,1%	7	13	30	15	3	5	8	27	30	15	3	5	15
26	▲	Haarlem	162.902	NH	18,0%	88,0%	3,0%	0,0%	112,0%	7	13	30	15	6	1	6	13	20	15	6	1	28
27	▼	Breda	184.069	NB	17,6%	46,3%	6,2%	-0,6%	101,5%	6	13	30	15	3	3	6	13	30	15	3	3	23
28	▼	Westland	110.375	ZH	35,0%	126,5%	71,4%	1,8%	105,3%	6	27	20	5	10	1	7	27	20	5	10	3	22
29	=	Nijmegen	177.659	GE	11,0%	78,0%	38,0%	1,3%	98,0%	6	13	30	5	10	3	5	13	30	5	3	3	29
30	▼	Zaanstad	156.794	NH	16,9%	119,0%	7,9%	3,6%	113,1%	6	13	20	15	10	1	6	13	20	15	10	1	27
31	=	Groningen	232.874	GR	9,0%	111,0%	32,1%	0,9%	108,8%	5	13	20	10	10	1	4	13	20	5	3	3	31
32	▼	Emmen	107.048	D	4,2%	109,5%	8,4%	-10,0%	104,9%	5	13	20	15	3	3	5	13	20	15	3	3	30

GEMEENTEN MET **50.000-100.000** INWONERS

Ranking 2019	Positie t.o.v. 2018	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2019					Rapportcijfer BDO 2019	Opbouw cijfer 2019					Rapportcijfer BDO 2018	Opbouw cijfer 2018					Ranking 2018
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	
1	=	Amstelveen	91.675	NH	61,0%	0,0%	-1,0%	4,0%	100,0%	10	40	30	15	10	3	10	40	30	15	10	3	1
2	▲	Zeist	64.905	U	68,0%	1,0%	2,0%	-3,0%	100,0%	9	40	30	15	3	3	9	40	30	15	3	5	3
3	▲	Oosterhout	55.982	NB	58,6%	36,7%	9,8%	-1,4%	97,2%	9	40	30	15	3	3	9	40	30	15	3	5	4
4		Hoeksche Waard*	87.401	ZH	48,0%	39,0%	2,0%	1,0%	85,0%	9	27	30	15	10	5							
5	=	Capelle aan den IJssel	67.122	ZH	35,0%	47,0%	1,0%	4,0%	81,0%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	5	5
6		Altena*	55.967	NB	32,0%	61,1%	14,0%	1,4%	94,9%	9	27	30	15	10	5							
7	=	Nieuwegein	63.462	U	29,0%	69,0%	0,9%	2,6%	88,0%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	5	7
8	=	Oss	91.915	NB	38,3%	25,9%	8,5%	1,6%	95,5%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	8
9	▼	Katwijk	65.753	ZH	33,0%	78,0%	10,0%	2,0%	96,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	5	6
10	=	Den Helder	56.296	NH	27,0%	28,0%	6,0%	1,0%	102,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	10
11	▲	Hoorn	73.261	NH	26,0%	42,0%	1,0%	0,1%	95,0%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	15	3	3	28
12	▲	Hilversum	90.831	NH	25,0%	78,0%	1,0%	0,7%	103,0%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	15	3	3	27

GEMEENTEN MET **50.000-100.000** INWONERS

Ranking 2019	Positie t.o.v. 2018	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2019					Rapportcijfer BDO 2019	Opbouw cijfer 2019					Rapportcijfer BDO 2018	Opbouw cijfer 2018					Ranking 2018
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	
13		Goeree-Overflakkee*	50.049	ZH	23,5%	44,0%	-0,5%	3,2%	99,5%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	
14	▲	Doetinchem	58.001	GE	22,0%	71,0%	16,0%	2,6%	97,0%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	15	6	3	19
15	▼	Terneuzen	54.426	Z	20,3%	89,8%	6,0%	1,7%	99,2%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	12
16	▼	Krimpenerwaard	56.319	ZH	37,0%	29,0%	4,0%	1,8%	109,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	14
17	▼	Smallingerland	56.150	FR	30,0%	61,0%	4,0%	1,0%	108,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	15
18	=	Stichtse Vecht	64.931	U	27,0%	66,0%	-0,2%	6,9%	110,1%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	18
19	▲	Roermond	58.260	L	26,1%	58,0%	0,6%	0,0%	90,3%	8	27	30	15	6	5	8	27	30	15	3	5	21
20	▼	Hardenberg	60.948	O	36,0%	72,0%	9,0%	0,0%	101,0%	8	27	30	15	6	3	9	27	30	15	10	3	9
21	▲	Assen	68.599	D	31,0%	84,0%	7,0%	-6,1%	92,0%	8	27	30	15	3	5	8	27	30	15	3	3	23
22	▼	Veenendaal	66.493	U	28,0%	71,0%	3,5%	-2,8%	78,0%	8	27	30	15	3	5	8	27	30	15	3	5	20
23	▲	Leidschendam-Voorburg	76.534	ZH	37,4%	70,4%	18,2%	-1,7%	99,8%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	3	24
24	▲	Pijnacker-Nootdorp	55.308	ZH	36,0%	54,0%	23,0%	0,8%	115,6%	8	27	30	10	10	1	8	27	30	10	10	1	25
25		Weert*	50.105	L	32,8%	57,0%	15,0%	-2,4%	101,9%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	10	10	3	
26	=	De Fryske Marren	51.564	FR	26,6%	52,6%	16,7%	-4,5%	98,7%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	3	26
27	▼	Gooise Meren	58.055	NH	24,0%	63,6%	4,4%	-0,6%	103,1%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	10	1	17
28	▲	Lelystad	78.598	FL	21,0%	41,0%	27,0%	2,6%	107,0%	8	27	30	10	10	1	8	27	30	10	10	1	29
29	▼	Heerenveen	50.493	FR	20,2%	60,7%	10,2%	-1,3%	103,0%	8	27	30	15	3	3	9	27	30	15	10	3	13
30	▲	Helmond	92.423	NB	48,2%	30,2%	37,6%	4,4%	101,8%	8	27	30	5	10	3	7	27	30	5	3	3	37
31	=	Meierijstad	81.194	NB	34,0%	51,0%	50,0%	3,0%	97,0%	8	27	30	5	10	3	8	27	30	5	10	3	31
32	▼	Roosendaal	77.251	NB	28,0%	42,0%	20,0%	0,0%	107,0%	7	27	30	10	6	1	8	27	30	15	10	1	16
33	▼	Heerhugowaard	57.587	NH	44,6%	42,4%	32,4%	-2,9%	102,8%	7	27	30	10	3	3	10	40	30	10	10	5	2
34	▼	West Betuwe	51.128	GE	40,0%	63,0%	44,0%	6,6%	129,7%	7	27	30	5	10	1	7	27	20	15	6	5	32
35		Houten*	50.146	U	28,0%	77,0%	20,0%	-0,8%	99,0%	7	27	30	10	3	3	7	27	20	10	10	5	
36	▲	Woerden	52.299	U	25,0%	127,0%	-9,0%	0,0%	97,0%	7	27	20	15	6	3	7	27	20	15	3	3	38
37		Vijfheerenlanden*	56.811	U	15,5%	66,3%	16,2%	2,5%	108,5%	7	13	30	15	10	1							
38	▼	Kampen	54.319	O	16,0%	73,0%	12,0%	-3,2%	82,0%	7	13	30	15	3	5	8	27	30	15	3	5	22
39	=	Súdwest-Fryslân	89.987	FR	15,1%	50,4%	3,1%	-1,3%	93,9%	7	13	30	15	3	5	7	13	30	15	3	5	39
40	▼	Midden-Groningen	60.797	GR	11,9%	59,1%	4,3%	-2,0%	94,6%	7	13	30	15	3	5	7	13	30	15	10	3	35
41	▼	Hoogeveen	55.699	D	10,5%	80,0%	8,9%	-2,4%	90,0%	7	13	30	15	3	5	7	13	30	15	6	5	36
42	=	Almelo	73.107	O	8,0%	72,0%	15,0%	0,0%	109,0%	7	13	30	15	6	1	6	13	30	15	3	1	42
43	▼	Vlaardingen	73.397	ZH	11,3%	84,2%	6,1%	-2,4%	102,3%	6	13	30	15	3	3	8	27	30	15	3	3	30
44	▼	Heerlen	87.086	L	4,0%	74,0%	0,0%	-4,0%	97,0%	6	13	30	15	3	3	6	13	30	15	3	3	41
45	▼	Velsen	68.648	NH	19,5%	88,1%	2,7%	-1,2%	110,4%	6	13	30	15	3	1	9	27	30	15	10	3	11
46	▼	Purmerend	81.249	NH	13,1%	103,9%	14,3%	0,9%	98,5%	6	13	20	15	10	3	6	13	20	15	10	3	44
47	▼	Nissewaard	85.219	ZH	10,3%	93,2%	14,9%	4,7%	96,0%	6	13	20	15	10	3	7	13	30	15	10	3	34
48	▼	Gouda	73.427	ZH	17,1%	96,9%	7,0%	8,7%	136,5%	6	13	20	15	10	1	6	13	20	15	10	1	46
49	▼	Sittard-Geleen	92.429	L	13,0%	102,0%	2,0%	4,0%	108,0%	6	13	20	15	10	1	6	13	20	15	10	3	43
50	▼	Hengelo	81.140	O	7,8%	88,3%	27,6%	-0,1%	96,1%	6	13	30	10	3	3	7	13	30	10	10	3	40
51	▼	Lansingerland	62.384	ZH	31,0%	97,0%	55,0%	-3,0%	102,0%	6	27	20	5	3	3	6	27	20	5	6	1	45
52		Westerkwartier*	63.329	GR	12,8%	103,0%	19,5%	-0,9%	107,3%	5	13	20	15	3	1							
53	▼	Bergen op Zoom	67.496	NB	8,0%	103,0%	14,0%	-0,8%	110,8%	5	13	20	15	3	1	6	13	20	15	10	1	47
54	▼	Barneveld	59.082	GE	26,8%	135,4%	38,3%	0,0%	104,9%	5	27	10	5	6	3	5	27	10	5	6	3	48
55	▼	Schiedam	78.730	ZH	13,9%	146,7%	3,6%	0,3%	109,6%	5	13	10	15	10	1	5	13	10	15	10	1	49
56	▼	Rijswijk	54.450	ZH	8,0%	160,7%	86,0%	-2,6%	98,0%	3	13	10	5	3	3	3	13	10	5	3	3	50

GEMEENTEN MET **25.000-50.000** INWONERS

Ranking 2019	Positie t.o.v. 2018	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2019					Rapportcijfer BDO 2019	Opbouw cijfer 2019					Rapportcijfer BDO 2018	Opbouw cijfer 2018					Ranking 2018
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	
1	=	Epe	33.178	GE	78,0%	-13,2%	-0,5%	6,7%	92,0%	10	40	30	15	10	5	10	40	30	15	10	5	1
2	=	Teylingen	37.440	ZH	64,6%	-27,6%	3,0%	1,3%	91,0%	10	40	30	15	10	5	10	40	30	15	10	5	2
3	▲	Moerdijk	37.129	NB	53,0%	4,0%	17,0%	6,0%	93,0%	10	40	30	15	10	5	10	40	30	15	10	5	4
4	▲	Rijssen-Holten	38.177	O	50,0%	42,0%	10,0%	4,5%	83,9%	10	40	30	15	10	5	9	27	30	15	10	5	25
5	▲	Edam-Volendam	36.197	NH	61,8%	13,1%	-9,8%	4,3%	97,2%	10	40	30	15	10	3	10	40	30	15	10	3	6
6	▲	Wassenaar	26.305	ZH	68,0%	-73,0%	0,0%	2,6%	160,0%	10	40	30	15	10	1	10	40	30	15	10	1	9
7	▲	Nunspeet	27.851	GE	64,1%	-1,4%	4,1%	3,7%	572,1%	10	40	30	15	10	1	8	40	30	10	3	1	51
8	▲	Hof van Twente	35.017	O	61,0%	36,0%	6,0%	0,1%	108,0%	10	40	30	15	10	1	10	40	30	15	10	1	10
9	▼	Beekdaelen	35.938	L	60,7%	-4,6%	0,0%	4,5%	111,2%	10	40	30	15	10	1	10	40	30	15	10	3	8
10	▲	Noordwijk	43.508	ZH	59,4%	16,1%	10,0%	3,0%	111,1%	10	40	30	15	10	1	10	40	30	15	10	1	13
11	▲	Berkelland	43.747	GE	53,2%	3,7%	5,4%	6,7%	125,2%	10	40	30	15	10	1	10	40	30	15	10	1	19
12	▲	Leiderdorp	27.056	ZH	50,2%	28,8%	-6,7%	1,0%	131,2%	10	40	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	53
13	▲	Dronten	41.555	FL	80,0%	-30,0%	26,0%	2,0%	100,0%	9	40	30	10	10	3	9	40	30	10	10	3	15
14	▲	Noordoostpolder	47.291	FL	74,0%	-13,0%	21,0%	1,5%	97,4%	9	40	30	10	10	3	9	40	30	15	3	3	21
15	▲	Veendam	27.384	GR	58,0%	8,0%	19,0%	-1,0%	89,1%	9	40	30	15	3	5	10	40	30	10	10	5	24
16	▲	Aa en Hunze	25.445	D	57,0%	9,0%	14,0%	-1,0%	89,0%	9	40	30	15	3	5	9	40	30	15	3	5	17
17	▲	Dalfsen	28.587	O	53,0%	16,0%	19,0%	-6,4%	87,0%	9	40	30	15	3	5	8	40	30	5	3	5	52
18	▲	Brunssum	27.821	L	70,4%	-6,1%	5,3%	-1,6%	104,7%	9	40	30	15	3	3	9	40	30	15	3	3	22
19	▼	Huizen	41.273	NH	70,0%	-73,0%	3,0%	-6,0%	96,0%	9	40	30	15	3	3	9	40	30	15	3	5	16
20	▼	Drimmelen	27.272	NB	65,0%	13,0%	0,0%	-6,0%	101,0%	9	40	30	15	3	3	10	40	30	15	10	3	5
21	▼	Best	29.988	NB	79,1%	-15,2%	55,0%	1,0%	92,6%	9	40	30	5	10	5	10	40	30	10	10	5	14
22	▼	Bronckhorst	36.055	GE	61,7%	-5,5%	2,2%	-6,2%	112,0%	9	40	30	15	3	1	10	40	30	15	10	1	11
23	▼	Heemskerk	39.182	NH	56,0%	23,0%	0,0%	-1,0%	105,0%	9	40	30	15	3	1	10	40	30	15	10	5	3
24	▲	Leudal	35.879	L	44,0%	49,0%	6,0%	4,0%	94,0%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	3	41
25	▲	Coevorden	35.297	D	31,0%	64,0%	13,0%	2,0%	86,0%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	5	36
26	▲	Venray	43.614	L	30,0%	48,0%	0,0%	1,0%	93,0%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	5	38
27	▲	Geldrop-Mierlo	39.726	NB	29,0%	57,0%	17,0%	2,0%	78,0%	9	27	30	15	10	5	8	27	30	10	3	5	108
28	▲	Goes	38.082	Z	28,0%	81,0%	2,0%	1,0%	93,0%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	3	46
29	▲	Nieuwkoop	28.811	ZH	54,0%	5,1%	79,5%	3,1%	123,2%	9	40	30	5	10	1	7	27	30	5	10	1	120
30	▲	Dinkelland	26.461	O	45,0%	31,0%	6,2%	2,6%	104,0%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	15	3	1	93
31	▲	Schagen	46.483	NH	42,3%	31,4%	4,8%	6,3%	103,8%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	44
32	▲	Midden-Drenthe	33.185	D	41,0%	41,0%	19,0%	2,5%	96,0%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	10	10	5	69
33	▲	Hollands Kroon	48.432	NH	38,0%	28,0%	7,0%	2,0%	95,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	86
34	▼	Bernheze	31.240	NB	37,0%	40,4%	15,2%	1,3%	95,5%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	5	29
35	▲	Waadhoeke	46.090	FR	36,0%	32,0%	18,0%	1,0%	102,0%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	10	10	1	88
36	▲	Buren	26.749	GE	34,0%	23,0%	15,0%	3,9%	103,0%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	15	3	3	81
37	▼	Peel en Maas	43.425	L	34,0%	84,0%	7,0%	4,0%	95,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	5	27
38	▲	Sint-Michielsgestel	29.208	NB	31,2%	3,9%	4,5%	1,5%	102,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	42
39		Maasdriel*	25.030	GE	28,8%	49,4%	12,7%	3,8%	102,8%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	
40		Stein*	25.007	L	27,0%	81,0%	0,4%	1,6%	103,0%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	15	6	3	
41	▲	Beverwijk	41.626	NH	25,0%	42,0%	2,0%	1,0%	97,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	48
42	▲	Horst aan de Maas	42.429	L	23,0%	40,0%	3,0%	1,0%	98,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	45
43		Molenlanden*	43.909	ZH	48,6%	17,0%	9,7%	1,1%	106,3%	8	27	30	15	10	1							
44	▼	Lochem	33.729	GE	47,0%	16,0%	10,0%	3,0%	107,0%	8	27	30	15	10	1	9	27	30	15	10	3	43
45	▲	Zaltbommel	28.881	GE	44,3%	33,9%	18,7%	1,3%	110,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	3	1	95
46	▲	Bergen	29.839	NH	42,4%	25,0%	6,4%	6,5%	145,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	62
47	▲	Aalsmeer	31.859	NH	42,0%	47,0%	18,0%	2,0%	112,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	10	10	3	73
48	▲	Voorschoten	25.596	ZH	42,0%	38,0%	9,0%	4,0%	147,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	57
49	▲	Tynaarlo	33.887	D	42,0%	61,0%	18,0%	0,0%	85,0%	8	27	30	15	6	5	8	27	30	10	10	5	68
50	▲	Winterswijk	28.854	GE	39,6%	72,4%	8,3%	0,4%	110,3%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	56

GEMEENTEN MET **25.000-50.000** INWONERS

Ranking 2019	Positie t.o.v. 2018	Gemeente	Inwoners	Provincie	*Ratioanalyse 2019*					Rapportcijfer BDO 2019	*Opbouw cijfer 2019*					Rapportcijfer BDO 2018	*Opbouw cijfer 2018*					Ranking 2018
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	
51	▲	Echt-Susteren	31.610	L	38,0%	45,7%	0,2%	2,5%	106,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	55
52	▲	Oldenzaal	31.836	O	33,0%	46,0%	5,0%	0,0%	89,0%	8	27	30	15	6	5	8	27	30	15	3	5	76
53	▲	Heemstede	27.234	NH	31,5%	46,7%	0,0%	1,6%	120,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	59
54	▲	Borger-Odoorn	25.559	D	29,0%	50,0%	5,0%	3,0%	110,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	3	1	102
55	▲	Maassluis	33.213	ZH	28,5%	62,9%	11,5%	0,8%	111,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	3	1	101
56	▲	Kaag en Braassem	27.297	ZH	26,0%	69,0%	14,0%	8,0%	119,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	60
57	▼	Montferland	36.011	GE	25,0%	58,0%	6,0%	0,3%	107,0%	8	27	30	15	10	1	9	27	30	15	10	3	47
58	▲	Hulst	27.556	Z	23,0%	56,7%	8,3%	0,0%	108,9%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	63
59	▲	Diemen	30.780	NH	21,0%	38,0%	-3,0%	1,7%	106,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	64
60	▼	Uden	42.119	NB	41,3%	54,4%	32,9%	1,2%	91,8%	8	27	30	10	10	5	8	27	30	15	6	5	32
61		Cuijk*	25.130	NB	20,6%	86,0%	20,2%	5,0%	90,3%	8	27	30	10	10	5	7	27	20	10	10	5	
62	▲	Castricum	35.986	NH	24,0%	47,0%	6,0%	0,0%	103,0%	8	27	30	15	6	3	8	27	30	15	6	3	71
63	▲	Tholen	25.757	Z	22,0%	41,0%	14,0%	0,0%	97,0%	8	27	30	15	6	3	6	13	30	10	3	3	128
64	▲	Leusden	30.401	U	44,2%	8,9%	7,9%	-1,3%	83,9%	8	27	30	15	3	5	8	27	30	15	3	3	87
65	▼	Ridderkerk	46.189	ZH	43,0%	18,0%	1,0%	-2,1%	93,0%	8	27	30	15	3	5	9	27	30	15	10	5	30
66	▼	Soest	46.606	U	42,0%	27,0%	3,0%	-1,0%	91,0%	8	27	30	15	3	5	9	27	30	15	10	5	26
67	▲	Raalte	37.712	O	39,0%	72,0%	21,0%	1,3%	99,0%	8	27	30	10	10	3	8	27	30	10	10	3	77
68	▲	Oost Gelre	29.627	GE	38,0%	57,0%	6,0%	-5,7%	74,0%	8	27	30	15	3	5	8	27	30	15	3	5	75
69	▲	Stadskanaal	31.686	GR	37,0%	38,0%	0,2%	-4,5%	90,0%	8	27	30	15	3	5	8	27	30	15	3	5	74
70	▼	Steenwijkerland	44.126	O	33,0%	45,0%	12,0%	-1,0%	84,0%	8	27	30	15	3	5	9	27	30	15	10	5	33
71	▼	Sliedrecht	25.220	ZH	33,0%	45,0%	4,0%	-1,0%	85,0%	8	27	30	15	3	5	9	27	30	15	10	5	34
72	▼	Ooststellingwerf	25.469	FR	32,0%	35,0%	3,0%	-1,0%	92,0%	8	27	30	15	3	5	8	27	30	15	6	5	54
73	▼	Aalten	27.121	GE	31,9%	25,5%	3,1%	-1,5%	75,4%	8	27	30	15	3	5	9	27	30	15	10	5	31
74	▼	De Ronde Venen	44.456	U	25,0%	78,0%	14,0%	-1,6%	77,0%	8	27	30	15	3	5	9	27	30	15	10	5	35
75	▼	Overbetuwe	47.906	GE	25,0%	68,0%	7,1%	-0,4%	82,0%	8	27	30	15	3	5	9	27	30	15	10	5	37
76	▲	Etten-Leur	43.878	NB	22,0%	52,0%	4,0%	-4,0%	90,0%	8	27	30	15	3	5	8	27	30	15	3	5	84
77	▲	Rheden	43.761	GE	20,0%	77,0%	0,6%	-6,6%	90,0%	8	27	30	15	3	5	8	27	30	15	3	5	83
78	▼	Renkum	31.419	GE	25,0%	33,0%	1,0%	0,0%	127,0%	8	27	30	15	6	1	8	27	30	15	10	1	61
79	▲	Valkenswaard	31.193	NB	20,0%	76,0%	9,0%	0,0%	107,0%	8	27	30	15	6	1	8	27	30	15	3	1	106
80	▼	Ermelo	27.008	GE	48,9%	-14,8%	-0,7%	-3,4%	99,1%	8	27	30	15	3	3	10	40	30	15	10	3	7
81	▼	Berg en Dal	34.992	GE	47,0%	30,0%	2,0%	-3,2%	98,0%	8	27	30	15	3	3	9	40	30	15	3	5	18
82	▼	Landgraaf	37.445	L	44,2%	11,7%	3,0%	-1,7%	101,3%	8	27	30	15	3	3	9	27	30	15	10	3	40
83	▼	Wijchen	41.110	GE	42,0%	-3,0%	3,0%	-3,0%	98,0%	8	27	30	15	3	3	9	27	30	15	10	5	28
84	▲	Tytsjerksteradiel	32.052	FR	34,6%	25,2%	4,8%	-0,8%	101,4%	8	27	30	15	3	3	6	13	30	15	3	3	123
85	▼	Twenterand	33.743	O	27,4%	51,4%	14,4%	-3,0%	98,2%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	5	80
86	▼	Zevenaar	43.750	GE	23,0%	77,0%	14,0%	-2,0%	99,7%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	10	10	3	85
87	▼	Opsterland	29.733	FR	21,9%	35,3%	2,9%	-7,7%	97,9%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	5	82
88	▼	Achtkarspelen	27.843	FR	21,3%	51,7%	1,6%	-1,0%	102,4%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	6	3	72
89	▼	Tiel	42.159	GE	21,0%	70,0%	1,0%	-0,2%	101,0%	8	27	30	15	3	3	9	27	30	15	10	3	50
90	▼	Noordenveld	31.253	D	21,0%	57,0%	5,0%	-5,0%	99,0%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	5	79
91	▲	Gilze en Rijen	26.431	NB	20,0%	64,0%	32,0%	0,0%	72,0%	8	27	30	10	6	5	7	27	30	5	3	5	110
92	▼	Waalwijk	48.637	NB	35,4%	93,3%	5,6%	4,9%	81,8%	8	27	20	15	10	5	8	27	20	15	10	5	91
93	▼	Harderwijk	48.414	GE	33,0%	48,1%	41,0%	0,9%	88,0%	8	27	30	5	10	5	8	27	30	10	10	5	67
94	▼	Papendrecht	32.136	ZH	25,0%	91,0%	11,0%	0,5%	92,0%	8	27	20	15	10	5	8	27	20	15	10	5	92
95	▼	Westerwolde	25.733	GR	48,0%	23,0%	0,0%	-2,4%	107,0%	8	27	30	15	3	1	9	40	30	15	3	3	23
96	▼	Medemblik	45.101	NH	47,0%	8,0%	4,0%	-3,0%	108,0%	8	27	30	15	3	1	9	40	30	15	6	1	20
97	▼	Vught	26.558	NB	46,0%	51,0%	-5,0%	-4,2%	118,0%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	94
98	▼	Wageningen	39.664	GE	37,0%	38,3%	0,7%	-0,1%	105,1%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	97
99	▼	Culemborg	28.955	GE	31,2%	51,0%	10,4%	-0,6%	105,0%	8	27	30	15	3	1	9	27	30	15	10	3	89
100	▼	Oldambt	38.209	GR	30,5%	48,6%	2,8%	-4,0%	109,3%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	99

GEMEENTEN MET **25.000-50.000** INWONERS

Ranking 2019	Positie t.o.v. 2018	Gemeente	Inwoners	Provincie	*Ratioanalyse 2019*					Rapportcijfer BDO 2019	*Opbouw cijfer 2019*					Rapportcijfer BDO 2018	*Opbouw cijfer 2018*					Ranking 2018
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	
101	▼	IJsselstein	34.109	U	30,0%	21,9%	-1,1%	-0,6%	111,5%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	96
102	▼	Lingewaard	46.601	GE	30,0%	37,0%	4,7%	-4,7%	109,4%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	10	1	58
103	=	Uithoorn	29.478	NH	28,0%	53,0%	-5,0%	-2,0%	111,0%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	103
104	▼	Schouwen-Duiveland	33.839	Z	25,9%	50,0%	4,0%	-2,9%	116,6%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	100
105	▼	Zuidplas	43.885	ZH	24,0%	89,0%	14,0%	-0,3%	110,0%	8	27	30	15	3	1	7	27	20	15	3	1	104
106	▼	Deurne	32.471	NB	22,0%	35,0%	5,0%	-5,8%	114,0%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	10	10	1	90
107	▼	Nijkerk	43.171	GE	45,0%	38,0%	24,0%	-0,7%	82,0%	8	27	30	10	3	5	10	40	30	10	10	5	66
108	▼	Weststellingwerf	25.914	FR	22,3%	66,9%	27,2%	-0,4%	91,1%	8	27	30	10	3	5	8	27	30	10	10	5	70
109	=	Waddinxveen	29.291	ZH	29,0%	87,0%	43,0%	2,6%	107,0%	7	27	30	5	10	1	7	27	30	5	10	1	109
110	▲	Halderberge	30.284	NB	18,8%	76,3%	5,3%	0,7%	103,7%	7	13	30	15	10	3	7	13	30	15	10	3	115
111	▼	Albrandswaard	25.590	ZH	19,0%	72,0%	15,0%	1,5%	122,6%	7	13	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	65
112	▲	De Bilt	43.137	U	18,1%	73,7%	2,8%	1,9%	126,3%	7	13	30	15	10	1	7	13	30	15	10	1	127
113	▲	Vlissingen	44.360	Z	-45,0%	83,0%	6,0%	2,0%	118,0%	7	13	30	15	10	1	6	13	30	15	3	1	124
114	▲	Duiven	25.126	GE	30,0%	42,8%	38,4%	-2,2%	101,6%	7	27	30	5	3	3	7	27	30	5	3	1	121
115	▲	Zutphen	47.934	GE	17,0%	74,0%	13,0%	-2,0%	89,0%	7	13	30	15	3	5	7	13	30	15	6	5	118
116	▲	Boxmeer	29.365	NB	29,0%	97,0%	40,0%	6,0%	97,0%	7	27	20	5	10	3	7	27	20	5	10	3	122
117	▼	Krimpen aan den IJssel	29.526	ZH	19,5%	45,1%	3,6%	-4,0%	101,8%	6	13	30	15	3	3	8	27	30	15	3	1	105
118	▼	Boxtel	30.801	NB	16,4%	45,6%	6,9%	-2,3%	96,1%	6	13	30	15	3	3	8	27	30	15	3	5	39
119	▼	Kerkrade	45.749	L	13,7%	64,4%	-0,6%	-0,8%	101,2%	6	13	30	15	3	3	7	13	30	15	10	3	116
120	▲	Beuningen	25.890	GE	6,5%	70,0%	27,0%	1,9%	110,0%	6	13	30	10	10	1	5	13	20	10	10	1	135
121	▼	Veldhoven	45.466	NB	29,0%	112,0%	73,0%	0,0%	83,0%	6	27	20	5	6	5	7	27	20	5	10	5	119
122	▼	Het Hogeland	47.801	GR	18,0%	59,0%	1,0%	-6,0%	116,0%	6	13	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	98
123		Noardeast-Fryslân*	45.228	FR	16,0%	53,0%	2,0%	-6,0%	108,0%	6	13	30	15	3	1							
124	▼	Oisterwijk	26.245	NB	15,0%	80,0%	9,0%	-5,1%	110,0%	6	13	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	107
125	▲	Oude IJsselstreek	39.388	GE	17,0%	104,0%	7,0%	1,0%	101,0%	6	13	20	15	10	3	6	13	20	15	6	3	131
126	▼	Gemert-Bakel	30.723	NB	9,0%	83,0%	36,0%	6,0%	102,0%	6	13	30	5	10	3	7	13	30	10	10	3	117
127	▼	Gorinchem	37.022	ZH	24,0%	108,0%	38,0%	-1,0%	101,0%	6	27	20	5	3	3	6	27	20	5	6	3	125
128	▲	Meppel	33.920	D	8,0%	90,0%	17,0%	-2,0%	82,0%	6	13	20	15	3	5	6	13	20	10	10	5	130
129	▼	Hellevoetsluis	40.142	ZH	2,7%	96,7%	14,3%	-0,2%	76,8%	6	13	20	15	3	5	7	13	30	15	10	5	112
130	▼	Eijsden-Margraten	25.768	L	18,0%	110,0%	0,0%	0,0%	115,0%	6	13	20	15	6	1	7	27	20	15	10	1	111
131	▼	Barendrecht	48.714	ZH	19,0%	123,0%	8,0%	-2,0%	104,0%	5	13	20	15	3	3	7	27	20	15	6	3	114
132	▲	Heusden	44.692	NB	19,0%	90,0%	48,0%	3,6%	92,0%	5	13	20	5	10	5	5	13	20	5	10	5	136
133	▼	Zwijndrecht	44.737	ZH	19,0%	105,0%	3,0%	-0,7%	117,0%	5	13	20	15	3	1	7	27	20	15	10	1	126
134	=	Hellendoorn	35.916	O	8,0%	122,2%	7,8%	-2,9%	113,3%	5	13	20	15	3	1	5	13	20	15	3	3	134
135	▲	Utrechtse Heuvelrug	49.580	U	5,0%	122,9%	4,5%	-2,4%	125,1%	5	13	20	15	3	1	5	13	20	15	3	1	137
136	▼	Dongen	26.222	NB	10,0%	100,0%	27,0%	-1,2%	95,3%	5	13	20	10	3	3	5	13	20	15	3	3	133
137	▲	Langedijk	28.163	NH	18,0%	97,0%	30,0%	-19,0%	119,0%	5	13	20	10	3	1	4	13	20	5	3	1	138
138	▼	Middelburg	48.822	Z	16,0%	95,0%	38,0%	-2,0%	99,0%	4	13	20	5	3	3	5	13	20	10	6	5	132
139	▼	Bodegraven-Reeuwijk	34.872	ZH	9,3%	152,5%	16,3%	-1,3%	136,8%	4	13	10	15	3	1	6	13	20	15	10	1	129
140	▼	Hendrik-Ido-Ambacht	31.202	ZH	17,0%	171,0%	121,0%	1,7%	109,0%	4	13	10	5	10	1	3	13	10	5	3	1	139

GEMEENTEN MET < **25.000** INWONERS

Ranking 2019	Positie t.o.v. 2018	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2019					Rapportcijfer BDO 2019	Opbouw cijfer 2019					Rapportcijfer BDO 2018	Opbouw cijfer 2018					Ranking 2018
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	
1	=	Staphorst	17.145	O	89,0%	-63,0%	10,0%	4,0%	90,0%	10	40	30	15	10	5	10	40	30	15	10	5	1
2	▲	Son en Breugel	17.322	NB	77,0%	1,0%	2,0%	1,0%	85,0%	10	40	30	15	10	5	10	40	30	15	10	5	3
3	▼	Baarle-Nassau	6.859	NB	74,0%	-5,0%	10,0%	1,0%	88,0%	10	40	30	15	10	5	10	40	30	15	10	5	2
4	▲	Tubbergen	21.275	O	59,6%	0,0%	-1,4%	5,7%	90,0%	10	40	30	15	10	5	10	40	30	15	10	5	5
5	▲	Putten	24.112	GE	56,0%	-21,0%	9,0%	1,0%	80,0%	10	40	30	15	10	5	9	40	30	15	3	5	24
6	▲	Doesburg	11.077	GE	77,8%	-25,8%	1,2%	0,6%	101,8%	10	40	30	15	10	3	9	40	30	15	3	3	30
7	▲	Sint Anthonis	11.664	NB	61,5%	15,2%	-0,8%	4,9%	97,4%	10	40	30	15	10	3	9	40	30	15	3	5	25
8	▲	De Wolden	24.330	D	59,0%	10,0%	0,1%	0,3%	99,0%	10	40	30	15	10	3	10	40	30	15	10	3	12
9	▲	Valkenburg aan de Geul	16.367	L	59,0%	-18,1%	0,0%	9,4%	102,2%	10	40	30	15	10	3	10	40	30	15	10	3	11
10	▲	Nederweert	17.019	L	54,0%	-60,0%	5,0%	1,0%	100,0%	10	40	30	15	10	3	10	40	30	15	10	3	13
11	▼	Hillegom	22.209	ZH	76,5%	-8,5%	7,2%	1,9%	106,0%	10	40	30	15	10	1	10	40	30	15	10	3	9
12	▲	Blaricum	11.540	NH	60,6%	-54,8%	3,0%	0,5%	162,2%	10	40	30	15	10	1	10	40	30	15	10	1	20
13	▲	Scherpenzeel	9.880	GE	55,0%	-27,0%	9,0%	3,0%	105,0%	10	40	30	15	10	1	7	27	30	5	10	1	110
14	▲	Beek	15.865	L	54,9%	-14,6%	-1,9%	0,2%	105,0%	10	40	30	15	10	1	9	40	30	15	3	5	28
15	▲	Ouder-Amstel	14.026	NH	52,0%	-24,0%	-3,0%	2,1%	111,0%	10	40	30	15	10	1	9	40	30	15	3	1	34
16	▲	Beesel	13.482	L	64,0%	-14,0%	5,0%	-7,0%	75,0%	9	40	30	15	3	5	9	40	30	15	3	5	26
17	▼	Koggenland	22.749	NH	62,3%	6,9%	20,7%	8,6%	96,4%	9	40	30	10	10	3	10	40	30	15	10	3	10
18	▲	Elburg	23.161	GE	61,0%	13,0%	0,0%	-0,3%	88,0%	9	40	30	15	3	5	9	40	30	15	3	5	27
19	▼	Asten	16.721	NB	60,0%	-31,0%	8,0%	-0,5%	90,0%	9	40	30	15	3	5	10	40	30	15	10	5	4
20	▼	Maasgouw	23.965	L	50,6%	32,9%	0,3%	-3,6%	91,0%	9	40	30	15	3	5	10	40	30	15	10	5	7
21	▲	Someren	19.368	NB	74,0%	4,7%	13,0%	0,0%	100,0%	9	40	30	15	3	3	9	40	30	15	3	5	23
22	▼	Rucphen	22.878	NB	59,4%	41,7%	12,7%	-2,9%	95,8%	9	40	30	15	3	3	10	40	30	15	10	3	8
23	▼	Eersel	19.313	NB	57,1%	-31,3%	2,3%	-1,1%	97,0%	9	40	30	15	3	3	10	40	30	15	10	3	14
24	▼	Landerd	15.730	NB	51,0%	9,7%	13,2%	-1,0%	100,2%	9	40	30	15	3	3	10	40	30	15	10	3	15
25	▲	Rozendaal	1.704	GE	84,0%	-121,0%	8,0%	-11,2%	124,0%	9	40	30	15	3	1	9	40	30	15	6	1	29
26	▼	Opmeer	11.836	NH	75,0%	-19,0%	7,0%	-2,0%	113,0%	9	40	30	15	3	1	10	40	30	15	10	1	16
27	▼	Lopik	14.467	U	66,6%	2,8%	0,0%	-3,8%	118,5%	9	40	30	15	3	1	10	40	30	15	10	1	17
28	▼	Bunnik	15.191	U	61,6%	-0,2%	-2,2%	-1,3%	134,1%	9	40	30	15	3	1	10	40	30	15	10	1	18
29		Steenbergen*	24.416	NB	57,5%	-14,6%	-2,0%	-1,7%	106,9%	9	40	30	15	3	1	10	40	30	15	10	1	
30	▼	Oirschot	18.714	NB	50,7%	17,8%	-2,6%	-0,4%	107,6%	9	40	30	15	3	1	10	40	30	15	10	1	21
31	▼	Brielle	17.271	ZH	86,0%	-6,0%	28,0%	-2,0%	85,0%	9	40	30	10	3	5	10	40	30	10	10	5	22
32	▲	Vlieland	1.155	FR	44,0%	9,0%	0,0%	16,0%	89,0%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	5	38
33	▲	Bergen	13.085	L	42,4%	25,0%	6,4%	6,5%	86,1%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	5	36
34	▲	Ameland	3.716	FR	33,5%	85,1%	3,0%	1,3%	87,6%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	5	41
35	▲	Bladel	20.390	NB	29,0%	68,0%	7,0%	4,0%	93,0%	9	27	30	15	10	5	8	27	30	15	6	3	75
36	▲	Texel	13.575	NH	26,0%	53,0%	3,0%	2,0%	92,0%	9	27	30	15	10	5	9	27	30	15	10	5	43
37	▲	Zoeterwoude	8.605	ZH	45,8%	43,9%	7,1%	17,3%	103,1%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	15	10	1	58
38	▲	Pekela	12.196	GR	40,2%	17,1%	6,4%	9,0%	103,9%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	15	3	3	88
39	▲	Gennep	16.921	L	40,2%	22,3%	1,4%	0,7%	95,3%	9	27	30	15	10	3	8	27	30	15	3	5	78
40	▲	Zandvoort	17.116	NH	31,0%	62,0%	10,0%	2,0%	100,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	47
41	▲	Terschelling	4.888	FR	30,0%	48,0%	9,0%	1,0%	95,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	5	42
42	▲	Druten	18.926	GE	24,0%	67,0%	9,0%	0,8%	95,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	51
43	▲	Sluis	23.210	Z	22,0%	78,0%	3,0%	2,0%	101,0%	9	27	30	15	10	3	9	27	30	15	10	3	53
44	▼	Drechterland	19.719	NH	55,0%	13,0%	22,0%	-5,0%	109,0%	8	40	30	10	3	1	9	40	30	10	10	1	32
45	▲	Simpelveld	10.555	L	48,0%	21,0%	0,0%	3,0%	113,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	6	3	74
46	▼	Renswoude	5.444	U	42,0%	80,0%	5,0%	0,7%	108,0%	8	27	30	15	10	1	9	40	30	15	3	1	35
47	▲	Wormerland	16.270	NH	41,0%	33,0%	0,0%	1,0%	122,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	56
48	▲	Beemster	10.022	NH	38,0%	45,5%	0,0%	3,8%	127,2%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	3	1	106
49	▲	Mill en Sint Hubert	10.939	NB	38,0%	33,0%	4,0%	2,0%	114,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	61
50	▲	Meerssen	18.828	L	33,8%	-5,1%	0,0%	3,0%	135,3%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	3	1	105
51	▲	Oegstgeest	24.840	ZH	30,2%	63,2%	11,7%	4,3%	128,8%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	66
52	▲	Losser	22.683	O	29,9%	39,6%	10,9%	7,8%	107,7%	8	27	30	15	10	1	7	13	30	15	10	1	119
53	▲	Alphen-Chaam	10.203	NB	29,0%	55,0%	10,0%	1,0%	132,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	3	1	107
54	▲	Enkhuizen	18.591	NH	28,0%	51,0%	2,0%	1,0%	108,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	3	3	89
55	▼	Boekel	10.785	NB	27,0%	58,0%	16,0%	2,0%	111,0%	8	27	30	15	10	1	9	27	30	15	10	3	48
56	▲	Olst-Wijhe	18.252	O	26,3%	47,1%	8,4%	6,4%	109,6%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	65
57	▲	Schiermonnikoog	947	FR	26,0%	65,0%	0,0%	0,9%	110,0%	8	27	30	15	10	1	7	13	30	15	10	1	116
58	▲	Heeze-Leende	16.152	NB	26,0%	20,0%	6,0%	1,0%	115,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	3	1	109
59	▲	Delfzijl	24.678	GR	25,4%	43,1%	2,6%	0,3%	107,4%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	63
60	▲	Wijk bij Duurstede	23.914	U	25,4%	48,4%	0,8%	1,2%	113,8%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	64
61	▲	Heerde	18.589	GE	25,0%	54,0%	5,0%	2,0%	116,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	6	1	85
62	=	Heumen	16.454	GE	25,0%	30,0%	1,4%	0,7%	109,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	62
63	▼	Waalre	17.456	NB	24,0%	19,7%	7,8%	2,1%	105,4%	8	27	30	15	10	1	9	27	30	15	10	3	50
64	▼	Gulpen-Wittem	14.171	L	21,0%	87,0%	1,0%	2,0%	109,0%	8	27	30	15	10	1	8	27	30	15	6	5	55
65	▲	Zeewolde	22.653	FL	69,0%	-41,0%	91,0%	-1,0%	102,0%	8	40	30	5	3	3	8	40	30	5	3	3	73
66	▲	Ommen	18.009	O	27,0%	34,0%	16,0%	0,0%	101,0%	8	27	30	15	6	3	8	27	30	10	10	3	81
67	▲	Noord-Beveland	7.392	Z	45,2%	48,2%	20,1%	2,4%	97,2%	8	27	30	10	10	3	8	27	30	10	10	5	72
68	▲	Bergeijk	18.635	NB	42,0%	40,0%	27,0%	1,1%	95,0%	8	27	30	10	10	3	8	27	30	10	10	1	86
69	▼	Westerveld	19.460	D	38,0%	25,0%	-1,0%	-2,0%	87,0%	8	27	30	15	3	5	9	27	30	15	10	5	37
70	▲	Veere	21.880	Z	32,0%	46,0%	9,0%	-2,8%	89,0%	8	27	30	15	3	5	8	27	30	15	3	5	79
71	▼	Harlingen	15.722	FR	31,2%	77,8%	4,1%	-2,0%	87,2%	8	27	30	15	3	5	9	27	30	15	10	5	39
72	▼	Hilvarenbeek	15.518	NB	28,0%	48,0%	8,0%	-1,0%	85,0%	8	27	30	15	3	5	9	27	30	15	10	5	40
73	▲	Mook en Middelaar	7.847	L	42,0%	-32,0%	0,0%	0,0%	114,0%	8	27	30	15	6	1	8	27	30	15	6	1	83
74	▼	Borsele	22.739	Z	46,0%	9,0%	0,0%	-3,0%	103,0%	8	27	30	15	3	3	9	40	30	15	3	3	31
75	▼	Roerdalen	20.574	L	45,5%	4,1%	-1,4%	-2,8%	95,7%	8	27	30	15	3	3	10	40	30	15	10	5	6
76	▼	Oldebroek	23.646	GE	44,0%	27,0%	3,0%	-2,0%	99,0%	8	27	30	15	3	3	10	40	30	15	6	5	19
77	▼	Haaren	14.370	NB	40,8%	0,5%	26,3%	4,3%	112,3%	8	27	30	10	10	1	8	27	30	15	10	1	59
78	▼	Goirle	23.904	NB	35,0%	52,0%	-8,4%	-6,5%	97,9%	8	27	30	15	3	3	9	27	30	15	10	3	45
79	▼	Woensdrecht	21.876	NB	32,8%	17,5%	1,7%	-2,5%	96,0%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	5	77
80	▲	Grave	12.436	NB	32,6%	63,2%	3,6%	-2,1%	99,3%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	3	87
81	▲	Cranendonck	21.138	NB	28,1%	52,9%	-5,0%	-3,3%	104,0%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	3	91
82	▼	Heiloo	23.968	NH	25,0%	70,0%	18,0%	-4,0%	103,0%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	10	10	3	80
83	▲	Oudewater	10.230	U	25,0%	36,0%	11,0%	-2,0%	104,0%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	3	95
84	▲	Waterland	17.424	NH	23,7%	54,7%	0,0%	-1,3%	102,8%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	1	104
85	▲	Geertruidenberg	21.544	NB	21,5%	40,8%	-0,9%	-0,1%	104,0%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	1	108
86	▲	Voorst	24.552	GE	21,0%	59,0%	6,0%	-5,5%	103,0%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	3	93
87	▲	West Maas en Waal	19.324	GE	20,0%	34,0%	2,0%	-9,0%	104,0%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	3	3	92
88	▼	Zundert	21.829	NB	20,0%	42,0%	4,0%	-3,0%	100,0%	8	27	30	15	3	3	8	27	30	15	10	1	71
89	▲	Vaals	10.105	L	20,0%	83,2%	6,7%	-2,4%	102,8%	8	27	30	15	3	3	5	13	20	10	3	3	127
90	▲	Reimerswaal	22.730	Z	44,0%	47,0%	3,3%	-1,0%	106,0%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	97
91	▲	Voerendaal	12.475	L	42,5%	66,0%	0,0%	-1,6%	113,1%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	103
92	▲	Neder-Betuwe	24.339	GE	42,0%	33,0%	4,0%	-0,6%	109,0%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	99
93	▲	Bloemendaal	23.571	NH	41,1%	53,6%	0,0%	-1,8%	195,5%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	101
94	▼	Rhenen	20.119	U	39,0%	61,0%	-1,0%	-1,0%	107,0%	8	27	30	15	3	1	9	27	30	15	10	3	44
95	▲	Uitgeest	13.666	NH	34,0%	25,7%	0,0%	-3,1%	107,4%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	102
96	▼	Wijdemeren	24.358	NH	33,0%	48,0%	4,0%	-3,0%	140,0%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	10	1	60
97	▲	Baarn	24.868	U	32,4%	63,5%	0,0%	-2,8%	107,0%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	100
98	▼	Loppersum	9.537	GR	28,0%	75,6%	3,5%	-2,8%	117,2%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	10	1	70

GEMEENTEN MET < 25.000 INWONERS

Ranking 2019	Positie t.o.v. 2018	Gemeente	Inwoners	Provincie	Ratioanalyse 2019					Rapportcijfer BDO 2019	Opbouw cijfer 2019					Rapportcijfer BDO 2018	Opbouw cijfer 2018					Ranking 2018
					Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit	
99	▼	Hattem	12.209	GE	28,0%	63,0%	-1,4%	-0,7%	108,0%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	3	90
100	▼	Landsmeer	11.491	NH	28,0%	64,0%	3,0%	-1,0%	113,0%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	15	3	1	98
101	▲	Hardinxveld-Giessendam	18.295	ZH	27,0%	73,0%	15,0%	-2,0%	110,0%	8	27	30	15	3	1	7	27	30	10	3	1	115
102	▼	Loon op Zand	23.408	NB	21,0%	50,0%	15,0%	-2,0%	112,0%	8	27	30	15	3	1	8	27	30	10	10	1	94
103	▼	Bunschoten	21.866	U	26,5%	46,4%	22,5%	-2,3%	78,3%	8	27	30	10	3	5	8	27	30	5	10	5	96
104	▲	Zwartewaterland	22.685	O	26,0%	101,0%	15,0%	1,9%	101,0%	8	27	20	15	10	3	7	27	20	10	6	3	121
105	▲	Midden-Delfland	19.341	ZH	39,5%	96,7%	14,7%	1,0%	119,6%	7	27	20	15	10	1	6	27	20	10	3	1	123
106	▲	Urk	21.031	FL	34,0%	72,0%	44,0%	5,5%	123,0%	7	27	30	5	10	1	7	27	30	5	10	1	111
107	▲	Woudenberg	13.362	U	20,5%	46,0%	30,9%	-4,6%	104,2%	7	27	30	10	3	3	7	27	30	5	3	3	120
108	▲	Reusel-De Mierden	13.112	NB	40,6%	44,1%	35,0%	0,0%	99,9%	7	27	30	5	6	3	7	27	30	5	6	3	114
109	▼	Wierden	24.446	O	23,6%	60,2%	35,0%	0,0%	101,0%	7	27	30	5	6	3	9	27	30	15	10	3	49
110	▼	Laarbeek	22.523	NB	47,0%	48,0%	45,0%	-3,0%	90,0%	7	27	30	5	3	5	9	40	30	5	10	5	33
111	▼	Kapelle	12.695	Z	38,0%	94,0%	18,0%	0,0%	106,0%	7	27	20	15	6	1	8	27	30	15	6	1	84
112	▲	Weesp	19.738	NH	18,0%	68,0%	1,0%	0,0%	71,0%	7	13	30	15	6	5	7	13	30	15	6	5	117
113	▼	Appingedam	11.642	GR	16,0%	4,1%	4,8%	3,3%	116,6%	7	13	30	15	10	1	8	27	30	15	10	1	57
114	▼	Alblasserdam	20.165	ZH	21,0%	90,0%	9,0%	-4,0%	103,4%	7	27	20	15	3	3	8	27	30	15	10	1	67
115	▼	Lisse	22.955	ZH	20,0%	125,9%	0,0%	-3,1%	104,2%	7	27	20	15	3	3	7	27	20	15	10	1	112
116	▼	Eemnes	9.247	U	26,2%	96,9%	6,3%	-1,7%	123,8%	7	27	20	15	3	1	8	27	30	15	10	1	69
117	▼	Dantumadiel	18.922	FR	13,0%	48,0%	4,0%	-6,0%	93,0%	7	13	30	15	3	5	8	27	30	15	3	5	82
118	▲	Westvoorne	14.731	ZH	24,4%	140,3%	-1,3%	0,3%	127,9%	6	27	10	15	10	1	6	27	10	15	3	1	125
119	▼	Montfoort	13.917	U	19,5%	46,8%	4,7%	-5,7%	117,0%	6	13	30	15	3	1	8	27	30	15	10	1	68
120	▼	Stede Broec	21.726	NH	19,0%	55,0%	6,0%	-3,0%	120,0%	6	13	30	15	3	1	9	27	30	15	10	3	52
121	▼	Westervoort	14.971	GE	9,0%	63,0%	0,0%	-7,8%	106,0%	6	13	30	15	3	1	9	27	30	15	10	3	54
122	▼	Haaksbergen	24.311	O	-0,3%	87,0%	8,8%	-1,3%	112,0%	6	13	30	15	3	1	7	13	30	15	10	1	118
123	▲	Oostzaan	9.735	NH	14,3%	105,7%	0,0%	2,7%	121,8%	6	13	20	15	10	1	5	13	10	15	10	1	128
124	=	Laren	11.280	NH	16,6%	92,6%	0,0%	-6,1%	152,8%	5	13	20	15	3	1	6	13	30	10	3	1	124
125	▲	Borne	23.312	O	22,0%	153,0%	131,0%	0,0%	104,0%	5	27	10	5	6	3	5	27	10	5	6	3	126
126	▼	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	23.383	NB	27,0%	135,0%	137,0%	-3,0%	117,0%	5	27	10	5	3	1	6	27	20	5	10	1	122
127	▲	Brummen	20.726	GE	4,4%	132,3%	25,7%	-6,8%	100,7%	4	13	10	10	3	3	5	13	20	10	3	3	129

▲ Gestegen ▼ Gedaald = Blijft gelijk

GEMIDDELDEN

Inwonersaantal	Ratioanalyse 2019					Rapportcijfer BDO 2019	Opbouw cijfer 2019					Rapportcijfer BDO 2018	Opbouw cijfer 2018				
	Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit		Solvabiliteit	Nettoschuldquote gecorrigeerd	Grondexploitatie	Stucturele exploitatieruimte	Belastingcapaciteit
> 100.000	29,3%	66,0%	12,2%	0,7%	99,3%	8	25	28	14	8	3	8	25	28	13	7	3
50.000-100.000	26,4%	68,9%	13,7%	0,4%	100,7%	7	23	28	13	7	3	8	24	27	14	7	3
25.000-50.000	33,8%	48,2%	12,0%	-0,1%	105,3%	8	27	29	14	6	3	8	28	28	13	7	3
< 25.000	38,6%	37,4%	9,6%	-0,1%	105,9%	8	29	29	14	6	2	8	30	29	14	7	3

NB: Deze ranking is gebaseerd op de gepubliceerde jaarcijfers van alle 355 gemeenten.

Na het uitbrengen van ons vorige benchmarkrapport bleken de ratio's over 2018 van enkele gemeenten af te wijken van de gepubliceerde. In de bovenstaande ranking gaan wij voor wat betreft de positie 'gestegen', 'gedaald' of 'gelijk gebleven' (ten opzichte van voorgaand jaar) uit van de ranking 2018 op basis van (eventueel) bijgestelde rapportcijfers als gevolg van aangepaste ratio's.

* Vanwege gemeentelijke herindeling en/of naamswijziging dan wel overgang naar een andere inwonerscategorie is hier geen positie (ten opzichte van voorgaand jaar; 'gestegen', 'gedaald' of 'gelijk gebleven') genoteerd.

BDO VOOR DE PUBLIEKE SECTOR

BRANCHEGROEP OVERHEID

De adviseurs van BDO willen een bijdrage leveren aan een goed functionerende overheid en zien gemeenten als de regionale regisseur van de toekomst. Met de overheveling van taken uit het sociaal domein van het Rijk naar gemeenten toe, de energietransitie, de woningmarkt, de gevolgen van de coronacrisis, de voorbereidingen van de implementatie van de Omgevingswet, en uiteraard de financiële uitdagingen die dit alles met zich meebrengt, zijn een doelmatige en doeltreffende bedrijfsvoering bij gemeenten belangrijker dan ooit.

Meer informatie
Branchegroep Overheid van BDO
Tel: 088-236 48 06
E-mail: publiekesector@bdo.nl
Internet: bdo.nl/lokale-overheid
@BDONederland

BRANCHEGROEP OVERHEID

drs. R.H. (Rob) Bouman RA
partner BDO Audit & Assurance
voorzitter branchegroep Overheid
Tel: 06 - 23 48 45 50
E-mail: rob.bouman@bdo.nl

drs. F.J. (Frank) van der Lee RA
partner BDO Advisory
Tel: 06 - 11 00 31 17
E-mail: frank.van.der.lee@bdo.nl

drs. R.H.C.J. (Robbert) van den Hurk
partner BDO Belastingadvies
Tel: 06 - 31 67 75 31
E-mail: robbert.van.den.hurk@bdo.nl

C.M. (Marc) Steehouwer MSc RA
partner BDO Audit & Assurance
Tel: 06 - 46 10 55 43
E-mail: marc.steehouwer@bdo.nl

DE ONDERZOEKERS/ CONTACTPERSONEN

E.J. (Eelke-Jan) Jongsma RA
partner BDO Audit & Assurance
Tel: 06 - 20 25 21 62
E-mail: eelke.jan.jongsma@bdo.nl

E.R. (Esther) Kuik-van Wijk MSc RA
senior manager BDO Audit & Assurance
Tel: 06 - 13 55 81 69
E-mail: esther.kuik@bdo.nl

K.G.A. (Kasper) Kuiper MSc
adviseur publieke sector
Tel: 06 - 48 83 18 20
E-mail: kasper.kuiper@bdo.nl

COLOFON

Tekst
Irene Schoemakers

Concept & realisatie
Monte Media

Vormgeving
Dimitry de Bruin

Infographics
Ivo van IJzendoorn

Fotografie
ANP
Mark Horn

nieuwe perspectieven

bdo.nl/lokale-overheid

BDO is een op naam van Stichting BDO te Amsterdam geregistreerd merk.

In deze publicatie wordt **BDO** gebruikt ter aanduiding van de organisatie die onder de merknaam 'BDO' actief is op het gebied van de professionele dienstverlening (accountancy, belastingadvies en advisory).

BDO Accountants & Adviseurs is een op naam van BDO Holding B.V. te Eindhoven geregistreerde handelsnaam en wordt gebruikt ter aanduiding van een aantal met elkaar in een groep verbonden rechtspersonen, die ieder afzonderlijk onder de merknaam 'BDO' actief zijn op een bepaald terrein van de professionele dienstverlening (accountancy, belastingadvies en advisory).

BDO Holding B.V. is lid van BDO International Ltd, een rechtspersoon naar Engels recht met beperkte aansprakelijkheid, en maakt deel uit van het wereldwijde netwerk van juridisch zelfstandige organisaties die onder de naam 'BDO' optreden.

BDO is de merknaam die wordt gebruikt ter aanduiding van het BDO-netwerk en van elk van de BDO Member Firms.

01/2021 – PS2101